

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Diplomová práce

Fišmistr Klímová Kateřina

**Využití regionálních prvků v práci učitele primární školy
(Moravská Třebová)**

Olomouc 2023

Vedoucí práce: Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.

Prohlášení studenta

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Aleny Vavrdové, Ph.D. a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne 15. dubna 2023

Fišmistr Klímová Kateřina

Poděkování studenta

Mé poděkování patří především Mgr. Aleně Vavrdové, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování závěrečné práce věnovala. Dále bych chtěla velmi poděkovat všem mým blízkým, kteří mě podporovali jak v průběhu studia, tak při psaní závěrečné práce.

Obsah

Úvod.....	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	10
1.1 Region.....	10
1.2 Regionální prvek.....	10
1.3 Regionální prvek ve výuce.....	11
2 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	12
2.1 Vzdělávací oblasti RVP ZV.....	12
2.2 Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět.....	13
3 MĚSTO MORAVSKÁ TŘEBOVÁ.....	16
3.1 Poloha a rozloha města.....	16
3.2 Geologické a morfologické poměry.....	16
3.3 Hydrologické poměry.....	16
3.4 Květena a vegetace.....	17
3.5 Fauna.....	17
3.6 Počátky města.....	18
3.7 Název města.....	18
3.8 Pečetě a znak města.....	18
3.9 Historický vývoj.....	19
3.10 Pamětihodnosti města.....	20
3.11 Kultura a tradice.....	22
3.12 Moravskotřebovské pověsti.....	24
3.13 Řemesla.....	24

3.14 Těžba nerostných surovin.....	25
3.15 Významní rodáci.....	25
3.16 Zajímavosti regionu.....	27
3.16.1 Naučná stezka Boršovský les.....	27
3.16.2 Hřebečské důlní stezky.....	27
3.16.3 Mladějovská úzkokolejka.....	27
3.16.4 Rozhledna Pastýřka.....	27
4 PROJEKTOVÁ VÝUKA.....	28
4.1 Historie projektové výuky.....	28
4.2 Projektová metoda.....	29
4.3 Projektová výuka.....	29
4.4 Projekt.....	29
4.5 Znaky projektu.....	30
4.6 Dělení projektu.....	31
4.7 Fáze projektu.....	32
EMPIRICKÁ ČÁST.....	33
5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	33
5.1 Formulace cílů výzkumného šetření.....	33
5.1 Stanovení předpokladů.....	34
5.2 Charakteristika výzkumného souboru respondentů.....	34
5.3 Výzkumná metoda.....	35
5.4 Popis didaktického testu.....	36
5.5 Organizace a průběh výzkumného šetření.....	36
5.6 Analýza výzkumného šetření.....	37
6 ROZBOR A VYHODNOCENÍ DAT.....	38

6.1 Výsledky výzkumného šetření.....	38
6.2 Souhrnné vyhodnocení didaktického testu.....	38
6.2.1 Vyhodnocení výsledků – dívky.....	39
6.2.2 Vyhodnocení výsledků – chlapci.....	40
6.3 Vyhodnocení testových položek.....	42
6.4 Shrnutí výsledků a platnosti předpokladů.....	49
6.4.1 Shrnutí.....	51
6.5 Navrhované doporučení.....	52
PRAKTICKÁ ČÁST.....	54
ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI.....	54
NÁVRH PROJEKTU.....	56
Závěr.....	66
Literatura.....	67
Internetové zdroje.....	69
Seznam tabulek.....	70
Seznam příloh.....	71
Přílohy.....	72

Úvod

Na historické hranici Čech a Moravy, východně od Hřebečského hřbetu v údolí říčky Třebůvky, leží malebné město. V historii proslavené kulturou, vzděláním a v neposlední řadě textilním průmyslem. Menší městečko, kterému se dodnes přezdívá „Perla renesance“. To vše a mnohem více je Moravská Třebová.

V Moravské Třebové jsem žila asi od devíti let. Nikdy mě nijak nepřitahovala. Dokonce si pamatuji, jak jsme v páté třídě absolvovali vycházku městem, během které nám paní učitelka ukazovala zajímavá místa a staré budovy. Nic mi to popravdě neříkalo. Nechápala jsem smysl oné vycházky. Jediné, co jsem měla v hlavě bylo: „Proč se procházíme místy, kudy chodíme denně?“

Až o mnoho let později, při tvorbě této diplomové práce mi došlo, že se tenkrát pravděpodobně jednalo o vlastivědnou procházku, která nás, žáky páté třídy, měla seznámit s regionálními prvky. Nicméně nám to tehdy bylo podané opravdu nezajímavým, řekla bych dokonce nudným způsobem.

Moravská Třebová mi ale přece jen učarovala, a to v době, kdy jsem v 17ti letech přijala nabídku provádět městem turisty. Učila jsem se text o historii Moravské Třebové, o přednostech lidí, kteří tento kraj od pradávna obývali a kultivovali. Při čtení textů, které jsem měla následně odříkávat před lidmi, jsem si začínala uvědomovat, jak je region Moravskotřebovska okouzující. Při procházkách městem jsem si od té doby všímala detailů, které nám lidem ve všednostech každodenních dní unikají. Zhlédla jsem se v půvabu města jako celku, v kráse okolní krajiny a svérázu a nedotknutelnosti Hřebečského vrchu. Od té chvíle vidím Moravskou Třebovou jako skutečnou perlu. A nemusí to být nutně perla renesance, ale perla, která se ukrývá v údolí, jež chrání pomyslná hradba Hřebče.

V dnešní době vím, že kdykoliv zavítám do Moravské Třebové, nepřestane mě udivovat, jak zapomenutý a opomíjený klenot máme. Zároveň si uvědomuji, že takových rozetých perel máme v naší České republice velké množství.

Jako rodiče se můžeme snažit, tedy měli bychom se snažit, dětem předat lásku k rodnému kraji, k jeho přednostem a unikátnostem. Jako učitel potom máme povinnost tuto lásku prohlubovat a odhalovat žákům obzory směrem, který jim představí, jak vidět a vnímat region, který nám poskytuje prostor pro náš osobní růst. Právě na učitelích je, aby žákům předával historické, faktické i zajímavé informace o regionu.

Taktéž je v kompetencích učitele, aby zprostředkoval žákům mimoškolní zážitky. Není v silách každého rodiče ukázat dítěti město z různých úhlů pohledu. Proto jako učitelé musíme znát svůj kraj a region a využívat všechny možné nástroje, metody a formy výuky, abychom dětem rodný kraj přiblížili. Aby i žáci měli možnost milovat své okolí, ctít předky,

kteří náš kraj zkultivovali a zároveň ho chránit pro další generace. Je na nás, na učitelích, abychom žáky naučili chodit s hlavami vzpřímenými, očima otevřenými a vnímat krásu tam, kde dávno vnímáme šed' a rutinu.

Cílem této závěrečné práce je zjistit, zda mají žáci 5. ročníků ZŠ Moravskotřebovska dostatečné znalosti o svém regionu. Práce je rozdělena na část teoretickou, empirickou a praktickou. Teoretická část práce vymezuje základní pojmy týkající se regionu a regionálních prvků, zabývá se rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání a jeho odkazy k regionální výuce. Dále seznamuje s historií a zajímavostmi regionu Moravskotřebovska a vymezuje základní pojmy projektové výuky a představuje ji jako vhodnou metodu při regionální výuce. Empirická část vyhodnocuje didaktické testy a hodnotí, zda mají žáci 5. ročníků ZŠ dostatečné znalosti o svém regionu. V praktické části je navrhnout celoroční projekt, který cílí na zprostředkování vědomostí o regionu Moravskotřebovska žákům hravou formou.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

1.1 Region

Většina výkladových slovníků přináší vysvětlení, že pojem „*regio*“ je latinského původu a znamená kraj, oblast, provincie. Po prostudování literatury jsme rozhodli, že nejvhodněji vystihuje pojem „region“ Nový akademický slovník cizích slov, který říká, že region je: „(geopoliticky) vymezená oblast, kraj, území“ (Kraus, 2005).

Tento výklad nám totiž jako jediný uvádí i ten poměrně důležitý pojem „geopolitický“. Ten samý výkladový slovník totiž definuje geopolitiku takto: „*teorie, podle níž geografické faktory jsou určujícím činitelem lidských dějin*“ (Kraus, 2005).

Definice regionu, že se jedná o „geopoliticky vymezenou oblast“, je podle nás zásadní v tom smyslu, že region nemůžeme libovolně určit jako náhodné uskupení územního celku, ale vždy se při vymezení konkrétního regionu musíme opřít o geopolitickou rovinu. Vždy tedy třídíme regiony v závislosti na jejich historickém vývoji. Nejen geografické a morfologické celky určují ráz regionu, ale jedná se především o lidský faktor, který jednotlivým regionům vštěpil svou historii, svůj vývoj a udržování lidových tradic. Můžeme tedy říct, že region je oblast, kterou tvoří historicky jednotná lidská komunita, která přeměnila daný kraj ve svůj domov a tento dále přetváří na základě svých činností pracovních (obdělávání půdy, průmysl) i svátečních (slavnosti, zvyky a obyčeje).

1.2 Regionální prvek

Regionální prvek je „*doklad společensko-ekonomického dění spolu s přírodními jevy, jež blíže charakterizují a dokumentují zvláštnosti určité oblasti*“ (Vavrdová, 2009). Pokud hodnotíme region dle prvků, pak hodnotíme soubor specifických prvků určujících danou oblast, daný kraj. Obráceně, hodnotíme-li určitou oblast, region, pak hledáme prvky, které jsou specifické a odlišují konkrétní region od okolních oblastí.

Tyto prvky mají různou podobu a můžeme je dle Vavrdové (2009) členit na:

- geografické – geomorfologické útvary, terénní zvláštnosti, vodstvo, fauna a flora vyskytující se v regionu;
- sociální – zahrnuje sociální zvláštnosti, kterými se od sebe liší jednotlivé kraje, např. lidé žijící v průmyslových oblastech versus lidé žijící v zemědělských oblastech;
- populační – zahrnuje hustotu zalidnění jako jsou sídlištní síť, katastrální plány, mapy regionů;
- ekonomické – informativní prvky o hospodářském potenciálu oblasti;

- komunikační a kulturní – mezilidské vztahy, bohatost lidové kultury.

1.3 Regionální prvek ve výuce

Chceme-li uplatňovat ve výuce didaktické zásady, jak je stanovil už Jan Ámos Komenský „od známého k neznámému, od blízkého ke vzdálenému“, měli bychom ctít ve výuce, zejména na I. stupni ZŠ, regionální vlastivědu. Jak jinak žákům umožnit vhled od všeobecného dění než tím, že začneme právě v regionu, který nás obklopuje? Umožníme-li žákům na začátcích studia poznávat svět jako blízké a přátelské prostředí, jejich touha poznávat další a širší okolí bude růst spolu s nimi.

Učitelé by měli být dokonale obeznámeni s místem, regionem anebo krajinou, ve které vyučují a předávat tyto vědomosti žákům ve formě přiměřené jejich věku, vědomostem a schopnostem.

Dnešní vzdělávací kurikula dávají velký potenciál k naplnění regionální výuky. Je poměrně žádoucí vyžívat regionální prvky integrovaně, napříč celým vzdělávacím systémem. Vzhledem k různorodostem regionálních prvků se nemusíme omezovat pouze na vlastivědné a přírodovědné předměty. Regionální prvky lze využít téměř v každém vyučovacím předmětu. V jazyce českém a literatuře lze pracovat s místními texty, ať už se jedná o věcné a historické texty, nebo i místní pověsti. V pracovních činnostech a výtvarné výchově lze chodit do krajiny a provozovat land-art.

Je také potřeba zapojovat regionální prvky do výuky různou, pokud možno motivační formou, využívat vlastivědných vycházek a projektových dnů.

2 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále jen RVP ZV) je závazný kurikulární dokument, který formuluje a konkretizuje cíle, formy, délku a povinný obsah základního vzdělávání (Školský zákon č. 561/2004 Sb., § 4).

Poslední úpravy RVP ZV proběhly v roce 2021, a to jako reakce na dynamicky se rozvíjející společnost a její potřeby, zvláště pak v oblasti technologické.

„Smyslem a cílem vzdělávání podle RVP ZV je vybavit všechny žáky souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti“ (Vavrdová, 2009).

„Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti“ (RVP ZV).

Jednou z těchto klíčových kompetencí je kompetence občanská, která přímo stanovuje že žák *„respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, aktivně se zapojuje do kulturního dění a sportovních aktivit“ (RVP ZV).* Tato klíčová kompetence nám pedagogům jasně stanovuje, že žáky učíme respektovat naše kulturní i historické dědictví, včetně tradic. Toho lze docílit jedině tehdy, seznamujeme-li žáky s regionem, ve kterém žijí a kde se vzdělávají. Místo, kde vyrůstají určuje jejich životy. Pokud žáky naučíme ctít a respektovat region, ve kterém žijí, pak už je jen otázkou času, že se tento respekt bude rozšiřovat a růst spolu s žákem a automaticky přejde i na celé území České republiky.

2.1 Vzdělávací oblasti RVP ZV

Vzdělávací obsah základního vzdělávání je v RVP ZV orientačně rozdělen do devíti vzdělávacích oblastí. Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou tvořeny jedním vzdělávacím oborem nebo více obsahově blízkými vzdělávacími obory:

- Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, Další cizí jazyk)
- Matematika a její aplikace (Matematika a její aplikace)
- Informatika (Informatika)
- Člověk a jeho svět (Člověk a jeho svět)
- Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)
- Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)
- Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)
- Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)
- Člověk a svět práce (Člověk a svět práce)

Jednotlivé vzdělávací oblasti jsou v úvodu vymezeny Charakteristikou vzdělávací oblasti, která vyjadřuje postavení a význam vzdělávací oblasti v základním vzdělávání a charakterizuje vzdělávací obsah jednotlivých vzdělávacích oborů dané vzdělávací oblasti. Dále je v této části naznačena návaznost mezi vzdělávacím obsahem I. stupně a II. stupně základního vzdělávání (RVP ZV, část C, MŠMT Praha 2022).

RVP ZV obsahuje mimo jiné pro každou vzdělávací oblast také očekávané výstupy. Tyto výstupy jsou rozděleny dle dosaženého stupně vzdělání. První stupeň navíc RVP ZV dělí do dvou období – 1. období zahrnuje učivo 1., 2. a 3. ročníku ZŠ; 2. období obsahuje 4. a 5. ročník ZŠ.

2.2 Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět

Podmínkou úspěšného vzdělávání v dané oblasti je vlastní prožitek žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací při osvojování potřebných dovedností, způsobů jednání a rozhodování. K tomu významně přispívá i osobní příklad učitelů. Propojení této vzdělávací oblasti s reálným životem a s praktickou zkušeností žáků se stává velkou pomocí i ve zvládnutí nových životních situací i nové role školáka, pomáhá jim při nalézání jejich postavení mezi vrstevníky a při upevňování pracovních i režimových návyků.

Regionální prvky se objevují v RVP ZV ve vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět*. Jedná se o jedinou vzdělávací oblast, která je koncipována pouze pro první stupeň základního vzdělávání, z čehož jasně plyne, že prvky regionu se mají zařazovat již od 1. ročníku, a to v průběhu všech prvních pěti stupňů základního vzdělávání. Tyto regionální prvky volíme vždy podle úrovně vědomostí žáků a k regionální výuce volíme vždy vhodnou metodu a formu výuky. Ačkoliv regionální prvky jsou řešeny právě v rámci vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět*, je žádoucí zařazovat tyto prvky i v rámci jiných vzdělávacích oblastí.

Vzdělávací oblast *Člověk a jeho svět* je koncipována do pěti tematických okruhů

- Místo, kde žijeme
- Lidé kolem nás
- Lidé a čas
- Rozmanitost přírody
- Člověk a jeho zdraví

Ve všech z pěti zmíněných tematických okruzích jsou zastoupeny regionální prvky. Nejvíce se ale vyskytují ve dvou okruzích: *Místo, kde žijeme* a *Lidé a čas*. To dokládají především očekávané výstupy a uvedené učivo zmíněných tematických okruhů, na které se nyní zaměříme. Vzhledem k tématu práce uvádíme pouze očekávané výstupy a učivo týkající se regionálních prvků a zmiňujících význam regionu ve výuce.

1. „MÍSTO, KDE ŽIJEME

Očekávané výstupy – 1. období

žák

ČJS-3-1-01 vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí

ČJS-3-1-02 začlení svou obec (město) do příslušného kraje a obslužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)

Očekávané výstupy – 2. období

žák

ČJS-5-1-01 určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu

ČJS-5-1-04 vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam

Učivo

domov – prostředí domova, orientace v místě bydliště

obec (město), místní krajina – její části, poloha v krajině, minulost a současnost obce (města), význačné budovy, dopravní síť

okolní krajina (místní oblast, region) – zemský povrch a jeho tvary, vodstvo na pevnině, rozšíření půd, rostlinstva a živočichů, vliv krajiny na život lidí, působení lidí na krajinu a životní prostředí, orientační body a linie, světové strany

2. LIDÉ A ČAS

Očekávané výstupy – 1. období

žák

ČJS-3-3-02 pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije

ČJS-3-3-03 uplatňuje elementární poznatky osobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost

Očekávané výstupy – 2. období

žák

ČJS-5-3-02 využívá archivy, knihovny, sbírky muzeí a galerií jako informační zdroje pro pochopení minulosti; zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek

ČJS-5-3-03 rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik

ČJS-5-3-03 srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik

Učivo

současnost a minulost v našem životě – proměny způsobu života, bydlení, předměty denní potřeby, průběh lidského života, státní svátky a významné dny

regionální památky – péče o památky, lidé a obory zkoumající minulost

báje, mýty, pověsti – minulost kraje a předků, domov, vlast, rodný kraj“(RVP ZV).

3 MĚSTO MORAVSKÁ TŘEBOVÁ

3.1 Poloha a rozloha města

I když má v názvu přívlastek moravská, přesto město Moravská Třebová leží v jihovýchodním cípu východních Čech, téměř na samé hranici Čech a Moravy. Dle oficiálního správního zařazení se město nachází na území okresu Svitavy, tedy náleží do kraje Pardubického. Geograficky je umístěno v Moravskotřebovské kotlině mezi Hřebečským hřbetem, Trnáveckou vrchovinou a Lanškrounskou kotlinou.

„Město Moravská Třebová bylo až do druhé světové války společenským a kulturním centrem Hřebečska, velkého německého jazykového ostrova..., které se jako svébytný region etnograficky konstitovalo v první polovině devatenáctého století“ (Martínková, Šmeral, 2004).

Moravská Třebová je katastrálně rozdělena do dvou území: prvním z nich je Moravská Třebová s částmi obce Město, Předměstí, Sušice a Udánky, druhým je Boršov u Moravské Třebové část Boršov. Dřívější část města Linhartice je v současné době samostatná obec.

Ve městě žije necelých deset tisíc obyvatel. V současné době má přírůstek obyvatel spíše klesající tendence.

3.2 Geologické a morfologické poměry

Moravská Třebová se nachází v centru tří geomorfologických soustav – České tabule, Českomoravské soustavy a Sudetské soustavy zvané Moravskotřebovská kotlina.

Západní okraj kotliny tvoří Hřebečský hřbet, jehož nejvyšším vrcholem v oblasti města je Roh (660 m n. m.). Východní hranice tvoří spolu Trnávecká vrchovina a Lanškrounská kotlina. Severní okraj není vymezen.

Hřebečský hřbet *„dosahuje délky 20 km, při šířce 7 km, je nesouměrně vyvinutý, mírně ukloněný k západu a strmě spadající do Moravskotřebovské kotliny“* (Nekuda, 2002).

3.3 Hydrologické poměry

Hlavní vodní tepnu města tvoří řeka Třebůvka. Její pramen se nachází asi 8 km jižně od města, u obce Křenov ve výšce 467 m n. m. Tok Třebůvky je dlouhý asi 48 km a její povodí se rozprostírá na 582 km². Třebůvka protéká největší retenční nádrží v okolí na jihu města, obtéká město po jihozápadní straně, aby se zde spojila s Kunčinským potokem, který posiluje další přítok, a sice Udánský potok. Zde se stáčí opět na jih a pokračuje až do Moravičan, kde se pravostranně vlévá do řeky Moravy.

Zdrojem pitné vody města Moravská Třebová a celého regionu jsou prameny na úbočích Boršovského lesa a Hradiska. Pramen pitné vody můžeme také najít v Pekle, jedná se název oblíbeného výletního místa, které se nachází na turistické cestě z Moravské Třebové do Předního Arnoštova.

3.4 Květena a vegetace

„Květena znamená souhrn rostlinných druhů určitého území. Vegetace představuje soubor rostlinných společenstev“ (Nekuda, 2002).

Vegetace je významným prvkem pro tvorbu krajiny a je obzvláště důležitá pro kvalitu životního prostředí. Nejdůležitějším prvkem vegetace je les. Lze tvrdit, že okolí města Moravská Třebová je z velké části pokryto lesy (Boršovský, Udánský, Hradisko, Hřebečský hřbet).

Na území Hřebečského hřbetu je vyhlášena chráněná přírodní rezervace, neboť právě ze strany moravskotřebovské kotliny je hřbet porostlý původní vegetací, což dokazuje přítomnost buku lesního (*Fagus sylvatica*). V lesích rozprostírajících se kolem Moravskotřebovské kotliny převládá buk lesní (*Fagus sylvatica*), borovice lesní (*Pinus sylvestris*) a smrk ztepilý (*Picea abies*).

K běžné středoevropské květeně patří i druhy rozšířené v Karpatech, které sem pronikají od východu, např. významný reliktní druh ploštičník evropský (*Cimicifuga europaea*), „který zde má nejsevernější výskyt v rámci Moravy. Významný je i výskyt silně ohroženého tisu červeného (*Taxus baccata*)“ (Nekuda, 2002).

3.5 Fauna

Na skladbě živočišné říše se podílí jak příroda, tak i vliv lidské činnosti. Výsledkem je symbióza některých živočichů v městě a ve vesnici.

Ve městě se tedy můžeme setkat s kunou lesní (*Martes foina*), netopýřem rezavým (*Nyctalus noctula*) nebo krahujcem obecným (*Accipiter nisus*).

Z vzácných druhů zvířeny můžeme ještě v lesích regionu potkat jelena evropského (*Cervus elaphus*), jezevce lesního (*Meles meles*) nebo i lišku obecnou (*Vulpes vulpes*).

Z poměrně vzácných ptáků, kteří se vyskytují na území Moravskotřebovského regionu jmenujme např. volavku červenou (*Ardea pupurea*) nebo čápa černého (*Ciconia nigra*).

Z drobných živočichů můžeme připomenout kuňku obecnou (*Bombina bombina*) nebo vzácného čolka obecného (*Lissotriton vulgaris*). Spíše náhodou bychom na území Boršovského lesa mohli narazit také na vzácného mloka skvrnitého (*Salamandra salamandra*).

3.6 Počátky města

Povodí řeky Třebůvky bylo osídleno již před středověkou kolonizací ve 13. století. Vedla tudy stezka spojující horní Pomoraví s hlavní úsobrnou stezkou (Nekuda, 2002).

Území kolem Třebůvky patřilo v letech 1248 až 1276 Boreši z Rýznburka, který dostal majetek do vlastnictví od krále Václava I.

Město bylo původně založeno na místě, kde se dnes nachází obec Staré Město. Vzhledem k tomu, že se v původním místě nenacházela tekoucí voda, bylo alokováno příhodnější místo, a tak se město Moravská Třebová založilo tzv. „na zeleném drnu“. Odpovídá tomu čtvercový tvar náměstí, kolem kterého se dále od centra budovala osada pro obyvatele. Město díky tomu „*patří mezi formálně nejdokonalejší městské lokace ze 13. století*“ (Nekuda, 2002).

První písemná zmínka o městě je z roku 1270, „*výslovně jako město je uvedeno poprvé v listině z roku 1346*“ (Nekuda, 2002).

3.7 Název města

Slovo Třebová pochází s největší pravděpodobností ze slovanského „*třibiti*“, neboli káceti les, což by korespondovalo s faktem, že se město vystavělo „na zeleném drnu“. Jeho význam ovšem může mít i vytríbené místo, kterým teče říčka Třebůvka, a podle toho dostalo město svůj název. Protože je město založeno kolonialisty a po většinu své historie mělo ponejvíce německých obyvatel, mělo i různé názvy, např: „*1267 de Tribouia, 1372 civitatis Treboviensis, 1611 na Morawske Trzebowe, 1924 Märisch Trübau, Moravská Třebová*“ (Nekuda, 2002).

3.8 Pečetě a znak města

„*Nejstarší dochovaná pečeť je přivěšena k listině z roku 1577. Pečeť má průměr 44 mm, opis kapitálou mezi dvěma věnci zní: SIGILVV“ CIVITATIS“ TRIBOVAIE“ MORAVORVM*“ (Nekuda, 2002). Na této pečetě se nachází šachovaná orlice hledící vpravo, má na hlavě korunu.

Znak Moravské Třebové je totožný se znakem Moravy, tedy v modrém štítě vpravo hledící červeno-stříbrně šachovaná orlice s červeným jazykem, zlatou korunou a zlatou zbrojí. Na rozdíl od znaku Moravy, nese orlice na hrudi modrý štít s velkým tiskacím T zlaté barvy.

3.9 Historický vývoj

Počátky města jsou spjaty s kolonizací neobydleného území a zakládáním středověkých osad. Vznikají hrádky a hrady na obranu území, k nim patří i kláštery a kostelíky. Vlivem historických událostí jsou z nich zachovány v okolí již jen ruiny a někde jen základy.

„V roce 1365 patří k třebovskému panství hrad a město Třebová s mýtem, patronátním právem a soukenickou valchou. V roce 1382 se poprvé připomíná purkmistr a 6 konšelů jako představitelů města“ (Nekuda, 2002).

První panovník, se kterým zažívá Moravská Třebová období významného kulturního rozvoje a všeobecného rozmachu, je Ladislav z Boskovic, který nechal po požárech města v letech 1509 a 1540 vybudovat město z kamene a cihel a dal jej opevnit hradební zdí. Vstup do města byl umožněn třemi branami a k obraně města sloužilo celkem 11 bašt. Do dnešních dob byly zachovány pouze 3 bašty a části zdí.

K dalšímu významnému rozkvětu dochází za panování Ladislava Veleny ze Žerotína (1579–1638). Tento panovník byl velmi vzdělaný, studoval v Itálii a přivezl s sebou zpět do vlasti tehdy nově rozvíjející se historický sloh – renesanci. Zasloužil se tedy o to, že se v tomto období říkalo městu *Moravské Athény*. Na místě bývalého hradu nechal Ladislav Velen postavit zámek v renesančním stylu, který je svými typicky renesančními arkádami významnou dominantou města dodnes. Ladislav Velen zakládá také Latinskou školu, která poskytuje vzdělání studentům širokého okolí.

Po roce 1620, tedy bitvě na Bílé hoře je Ladislavu Velenovi kvůli stavovskému povstání odebrán majetek a město se dostává do rukou pánů Lichtenštejnů a přestává být centrem šlechtické rezidence. Od této doby upadá jak kulturní, tak i řemeslný život. Město dosud protestanské je rekatolizováno a je mu odebrána většina výsad.

Postupně se ve městě významně rozšířil textilní průmysl, který proslavil město i v zahraničí. Tento typ průmyslu se zde udržel přes období německého nacionalismu kolem roku 1918, období hospodářské krize ve 30. letech 20. století, a i v době, kdy bylo město součástí německé říše, tzv. Sudet. Po skončení druhé světové války bylo německé obyvatelstvo vystěhováno a od této doby je město osídleno převážně českými občany.

Ale ani po skončení války nedochází k velkému rozkvětu, obzvláště v době normalizace a vlády komunistů.

K nové „renesanci“ regionu dochází až kolem roku 2000, kdy jsou opravovány a restaurovány všechny historické památky a monumenty.

3.10 Pamětihodnosti města

Pozdně gotické a renesanční mázhauzy na náměstí T. G. Masaryka, renesanční zámek, hodnotná historická díla za dob baroka, díky všem těmto skvostům byla vyhlášena Moravská Třebová roku 1980 městskou památkovou rezervací. Je to město, kde lze obdivovat vskutku mnohé.

Zámek

Moravskotřebovský zámek patří k nejvýznamnějším renesančním památkám ve střední Evropě. Díky období rozkvětu za pánů ze Žerotína došlo v 15. století k přebudování původního gotického hrádku ze 13. století na zámek s moderními italskými renesančními prvky – arkádami.

Nejdůležitější památkou v areálu zámku je jeho portál, který nese medailony pána Ladislava z Boskovic a jeho ženy Magdaleny z Dubé, vystavěný roku 1492, a je zároveň nejstarší renesanční památkou na sever od Alp.

Dnes najdeme v zámku stálou expozici klasického zámeckého interiéru, prohlídkový okruh zaměřující se na regionální historii Poklady Moravské Třebové, dále Alchymistickou dílnu mistra Bonaciny a v neposlední řadě i středověkou mučírnu. K odpočinku a občerstvení je možnost využít stylové zámecké kavárny.

Kromě klasických turistických lákadel je zámek sídlem Městské veřejné knihovny a Základní umělecké školy.

Zámecké nádvoří je hojně využíváno k pořádání kulturních akcí, z nejznámějších jmenujme *Moravskotřebovské arkády*. Jde o soutěž pěveckých sborů.

Radnice

Dvoupatrová, pozdně gotická budova z doby kolem roku 1520. V budově najdeme nádherné místnosti s gotickou žebrovou klenbou. V současné pracovně pana starosty se nachází původní freska Šalamounův soud. Tento výjev je typický pro síně starostů a soudců, neboť má měšťanům připomínat právo a rozvahu při řešení sporů.

Budovu podpírá kamenný osmiboký pilíř. Věž k radnici byla dostavěna roku 1764 a je kuriózní tím, že je postavena bez základů.

Budovu také proslavily dva artefakty nacházející se u vstupního portálu do budovy. Vpravo od vstupu se nachází železná tyč, tzv. moravský loket. Moravský loket měřil 78,9 cm a byl delší než český. V současné době se na území Moravy nachází pouze dva takové železné moravské lokty, a to v Kyjově, a právě v Moravské Třebové. Vlevo od vstupu je pak umístěné „motovidlo“ – jeho rameno mělo striktně předepsané míry a sloužilo k měření

napředené příze. Oba artefakty byly vystaveny veřejně na náměstí právě při vstupu na radnici a sloužili nakupujícím i prodávajícím ke kontrole zboží při prodeji i nákupu.

Morový sloup

Byl postaven na památku obětem morové epidemie, které podlehla ve městě jedna třetina obyvatel (ca 900) v letech 1717 až 1720. Autorem byl Jan Sturmer. Sloup je zdoben sochou Immaculaty (neposkvrněné) a erbem pánů z Lichtenštejna, kteří byli majiteli města ve zmíněném období.

Latinská škola

Jedná se o jednopatrovou budovu se sedmi kamennými deskami na hladké fasádě nad okny v přízemí a nad vchodem. Desky nesou citáty z díla řeckého básníka Menandera a letopočet 1566 se jménem tehdejšího ředitele Pauluse Eckelia. V současné době není zpřístupněna a vedení města jedná o budoucnosti této historicky významné budovy.

Muzeum

Budova postavená v letech 1904 až 1906 moravskotřebovským rodákem a cestovatelem Ludwigem Vinzenzem Holzmeisterem, který většinu svého života strávil v New Yorku (americké občanství získal v roce 1869) a na cestách po Asii a Africe. Z jeho četných cest můžeme obdivovat mnoho předmětů, které daroval právě do sbírek muzea. Muzeum Moravské Třebové se díky svému mecenáši může pochlubit co do počtu exponátů druhou nejrozšířenější egyptskou sbírkou v České republice, a to hned po Náprstkově muzeu v Praze. Nejhodnotnějším artefaktem egyptské sbírky je bezesporu mumie princezny Hereret.

Kostel Nanebevzetí panny Marie

„První písemná zmínka o tomto kostele je z roku 1365“ (Nekuda, 2002). Kostel byl založen v době gotiky, a tomu odpovídala i jeho původní gotická podoba. V době největšího rozkvětu města, kdy bylo panství majetkem Ladislava z Boskovic, působil v kostele protestantský kazatel.

První ničivý požár kostela se udál v roce 1541. Rekonstrukce kostela započala ihned po požáru a probíhala osm let. Za tu dobu byla ke kostelu přidána věž, do které bylo nově možno umístit zvony. Při dalším ničivém požáru v roce 1726 byl zničen téměř celý vnitřek kostela. Náklady na znovuvybudování kostela nesli tehdejší majitelé páni z Lichtenštejna, kteří stavbu pojali jako celek ve stylu baroka. Z velkých mistrů, kteří se podíleli na výzdobě tohoto díla, byl Tadeáš Supper, jenž vymaloval strop kostela *„iluzivní malbou kupole, která působí*

dojmem vysokého klenutí“ (Nekuda, 2002). Interiér je ovlivněn tvorbou sochaře Jiřího Františka Pacáka, zejména oltář, kazatelna a dvě dominantní sochy: Víra a Naděje.

Plná nádhera tohoto barokního díla nemůže vyniknout pouze pro své umístění mimo náměstí.

Křížový vrch

V okolí Moravské Třebové najdeme několik míst, ze kterých můžeme přehlédnout celé město. Ale pouze jedno je zdobeno sousoším a pouze k němu vede přímá, celkem strmá cesta. Je to Křížový vrch, viditelná dominanta, ke které se můžete vydat dvěma způsoby: jeden z nich je po Schodišti mrtvých. Jedná se o kryté schodiště, které bylo postaveno za pánů z Boskovic. Vstupní brána je zdobena znaky pánů z Boskovic, znakem města, letopočtem 1575 a nápisem „Selig sind die Todten, die im Herr sterben“ (v překladu Blažení jsou mrtví, kteří zemřeli v Pánu). Toto schodiště vás zavede ke kostelu Povýšení sv. Kříže. Pokud zvolíte druhou variantu, projdete se kolem čtyř barokních kapliček s neobvyklými zvoncovými střechami a vystoupáte k sousoší Kalvárie, jehož autorem je sochař Jiří František Pacák. Nádherné barokní dílo vzniklo v letech 1730 – 1732 a jedná se o tři kříže s Ježíšem Kristem, které doplňují postavy Panny Marie a sv. Jana Evangelisty.

Na Křížovém vrchu se nachází mimo jiné moravskotřebovský hřbitov, který je pro svou uměleckohistorickou hodnotu považován za jedinečný v rámci celé České republiky.

Při rekonstrukci Křížového vrchu roku 2008 byla umístěna na úbočí kopce vyhlídka u Plačící Anny. Jedná se o výletní místo, jež svou přítomností sochy Plačící Anny odkazuje na moravskotřebovskou legendu o nešťastné lásce Josefa Herknera a Anny Gläserové, dnes známé jako Legenda o Plačící Anně.

3.11 Kultura a tradice

Různé prameny nám „*umožňují sledovat obyčejovou tradici na Moravskou Třebovou v průběhu dvou století. Některé obyčeje Němců v okolí Moravské Třebové zaznamenal už v roce 1813 Karel Josef Jurende, o něco později Franz Fitcher, jehož popisy jsou ze 30. let 19. století“* (Nekuda, 2002).

Je důležité si uvědomit, že vzhledem k povaze regionu bylo město osídleno hřebečskými Němci. Ti byli nuceni vlivem vysídlování Němců po druhé světové válce opustit tento kraj a svoje zvyky a obyčeje si vzali s sebou. Město bylo osídleno Čechy, kteří nenavázali na krajové tradice, a ty se postupně vytrácely z regionu. Teprve po roce 1990 se objevuje snaha ze strany občanů města vracet do regionu klasické výroční obyčeje v takové podobě, jako je znali původní obyvatelé Hřebečska.

Roku 1996 byl založen Hřebečský taneční folklórní soubor, který zpracovává staré německé tance z oblasti Hřebečska, ale také tance německé menšiny z ostatních regionů.

V následujícím výčtu uvádíme dle Nekudy (2002) některé původní výroční obyčeje:

- *Poslední tři dny masopustu (Fosent) byly v prostředí hřebečských Němců ve znamení veselých zábav. Při tanci muži zdvihali ženy hodně vysoko: čím výše vyskočily, tím vyšší a krásnější měl v tom roce vyrůst len.*
- *V meziválečném období se udržovaly pochůzky maškar (klaun, komíník, muž se ženou na zádech, koník). Masopustní veselí vrcholilo pochováváním basy (Bassbegraben). Konec masopustu oživovaly v prostředí českých menšin sokolské šibřinky.*
- *V pašijovém týdnu se začínalo setím. Když vyjel sedlák poprvé na pole, udělal bičem před zvířaty tři křížky a pak začal jarní práce. Len byl považován za ženskou rostlinu, proto se vyséval na svátek některé světice, např. Gertrudy.*
- *Zvláštním obyčejem bylo **zatloukání kolíků** (Pflock-schlog'n). Zvečera před květnou nedělí mládenci jednotlivě i ve skupině v doprovodu harmonikáře, obcházelí usedlosti, kde měli své vyvolené. Svě dívky pak zatloukali kolíky přede dveřmi jejich domu. Kolík znamenal pro dívku i její rodinu vyznamenání.*
- *Velikonoční pondělí probíhalo ve znamení **mrskutu** (Schmeckostern). Chlapci i děvčata chodili s pomlázkou spletenou z červených a žlutých vrbových prutů ovázanou červenou stužkou, ke kmotrům, prarodičům, sousedům. Dostávali do uzlíku barevná vejce, piškotového beránka a perníkové figurky.*
- *Ke **svátku sv. Filipa a Jakuba** (30.4.) se vázala stará pověra o čarodějnicích, jež přetrvala na Hřebečsku až do 20. století. Podle lidové víry čarodějnice v noci létají vzduchem na pometlech a shromažďují se na výšinách, křižovatkách a na hranicích vesnic. Čarodějnice měly být zahánány v ohních, které se udržovaly počátkem 20. století na celé Českomoravské vrchovině.*
- *Slavností rodinnou i obecní u hřebečských Němců bylo **posvícení** (Kirmes), zpravidla v termínu, jenž určovalo zasvěcení kostela.*
- *Čas adventu provázely obchůzky v den sv. Mikuláše, ke kterému se ještě přidávala **Matička**, žena v bílé plachtě, která dětem rozdávala ovoce.*
- *Vánoční stromek se na Hřebečsku rozšířil asi v polovině 19. století. Zdobily se ořechy, jablky, drobným zázvorovým a mandlovým pečivem a na vrcholku byla svíce. Někdy přicházel do rodiny Christkind, který vodil děti do pokoje, kde měly dárky. Jeho příchod byl doprovázen střelbou z pušky nebo hmoždíře.*

- *Na Štěpána se chodilo do hospody, protože se mělo pít víno (Stephanwein). Děti chodily do domů, kde byly vystaveny betlémy.*

3.12 Moravskotřebovské pověsti

K moravskotřebovskému regionu se váže velké množství místních pověstí. Z důvodu německy mluvících obyvatel se bohužel česká poválečná folkloristika pověstmi Moravskotřebovska nezabývala. Jak uvádí Martínková a Šmeral (2004) zůstávalo Moravskotřebovsko poměrně dlouho bez samostatné publikace pověstí.

Nejvýrazněji se regionálními pověstmi zabýval Alois Czerny (1847-1917), který byl učitelem a mimo jiné i kustodem muzea v Moravské Třebové. Pověsti sbíral z ústního podání více než dvacet let a roku 1905 vyšel *„první svazek jeho hřebečských pověstí ... a obsahoval sto sedmdesát pověstí rozčleněných podle témat do sedmi kapitol“* (Martínková, Šmeral, 2004).

Ovšem jak uvádí Martínková a Šmeral (2004), vrcholem německých snah o souborné vydání hřebečských pověstí je publikace 999 Schönhengster Sagen und Mären (999 hřebečských pověstí a pohádek), kterou na vlastní náklady vydal v roce 1991 ve Wiesentheidu lanškrounský učitel Franz Gauglitz.

Českého zpracování se hřebečské pověsti dočkaly až roku 2004, kdy vyšla publikace Pověsti Moravskotřebovska autorů Jany Martínkové a Jiřího Šmerala s ilustracemi místních výtvarníků Vladimíra Čadílka a Františka Žáčka. Více než 50 pověstí vážících se k regionu je v publikaci rozděleno do čtyř oddílů:

- Místní pověsti: např. Hřebeč, Založení Moravské Třebové, Jezdec v bílém plášti, Poklad na Hradisku, Čarovný klíč
- Historické pověsti: např. Poslední radkovský rytíř, Zlatý důl, Anneruhe (Pověst o plačící Anně)
- Legendární pověsti: např. Mariánské poutní místo v Rychnově, Moravskotřebovský obraz Krista
- Démonologické pověsti: např. Čaroděj Ohneiser, Umrlcův křížek, Duch na Hušáku, Palouk víl, Ďábelský kocour

3.13 Řemesla

„Během 16. století ve městě působily cechy kožešnický, soukenický, pekařský, kloboučnický, krejčovský,.... K největšímu rozvoji směřovalo soukenictví“ (Nekuda, 2002). Díky klimatickým podmínkám se v okolí Moravské Třebové dařilo právě lnu. To také vysvětluje výše zmíněné obyčeje, které se týkaly právě lnu a jeho pěstování. Již počátkem 19. století je městě doložen vznik soukenického podniku mistrem Johannem Wondrou. Trend textilní výroby

v regionu sílí a dokonce se moravskotřebovské hedvábí dostává do celosvětového povědomí. Z velkého množství textilních firem působících v Moravské Třebové začátkem 20. století vybíráme dle Nekudy (2002) následující:

- Franz Bittner – výroba lněného a bavlněného zboží
- Heinrich Langer – tkalcovna
- Ignatz Eisenberger – hedvábné a sametové zboží
- Moritz Schur – mechanická tkalcovna sametu a hedvábí
- Tutsch, Ulreich a Tannisch – pletárny
- Hochmuth – výroba konfekce
- Grossman – výroba prádla

Po druhé světové válce byly všechny zdejší německé firmy zkonfiskovány „a byly včleněny do textilního sdružení Spojené závody textilní“ (Nekuda, 2002). Roku 1949 byl v Moravské Třebové zřízen národní podnik Hedva, kam byly následně směřovány majetkové podstaty firem začleněných do Spojených závodů textilních a zároveň veškerých hedvábnických firem z území jižních Čech a Českomoravské vrchoviny. Roku 1993 byl podnik Hedva privatizován a dodnes působí ve městě jako akciová společnost Hedva.

3.14 Těžba nerostných surovin

„Prvé kutací pokusy na uhlí jsou známy z východního okraje hřebečského hřbetu už z 18. století“ (Nekuda, 2002). Šlo především o těžbu uhlí, a to převážně pouze pro místní potřeby. Dolovalo se podzemním způsobem, to znamená že se k těžbě kopaly šachty a štoly. Kromě uhlí se také těžily jílovce. K těžební činnosti docházelo na území regionu až do roku 1961, kdy byl zavřen poslední důl Gerhard, tzv. Hlavní důl.

Následky těžební činnosti jsou patrné v kraji dodnes. U bývalých dolů Emil a Václav, nedaleko stanice úzkokolejky Hřebeč-Doly se nachází místo, kam byla odvážena vytěžená hlšina. Ta díky své šedé barvě a absenci zeleně dnes připomíná měsíční krajinu.

3.15 Významní rodáci

Ludwig Vinzenez Holzmeister (1846-1923)

Podnikatel, cestovatel, vášnivý sběratel a mecenáš. Narodil se roku 1849 v Moravské Třebové a žil zde pouhých sedm let svého života. Jeho otec Alexander podnikal v Moravské Třebové v oboru textilu. Z ekonomických důvodů se celá rodina přesunula do New Yorku, kde roku 1896 přebírá Ludwig po otci firmu na dovoz rukavic. Pouhé čtyři roky poté, tedy roku 1900 Ludwig předává firmu svému švagrovi a rozhodne se věnovat svému koníčku – cestování.

Mezi lety 1902 a 1904 podnikl cestu kolem světa, procestoval Japonsko, Austrálii, Nový Zéland, navštívil Indii, Barmu a Cejlon. Nejradši se však vracel do Tunisu a Egypta. I přes fakt, že v Moravské Třebové strávil pouze prvních sedm let svého života, stal se jeho velkým mecenášem. Již roku 1893 zakládá ve městě sirotčí nadaci, roku 1900 zakládá nadaci pro podporu zchudlých soukeníků, v letech 1904 až 1906 financuje výstavbu nové muzejní budovy a bohatě ji zásobuje sbírkami předmětů ze svých cest. Sbírký následně rozdělil na:

- *africkou*: jde o sbírku nejobsáhlejší, která obsahuje mimo mumifikované princezny Hereret také Nakkádskou keramiky, mumifikovanou kočku nebo domorodý buben ze Súdánu
- *asijskou*: obsahující např. Indické mosazné nádoby, mramorové sošky, alabastrový model Tátž Mahalu)
- *japonskou*: obsahující např. 4 samurajské meče 15.-19. století, soubor čajové keramiky

První světová válka přerušila Holzmeisterovi kontakty s jeho rodnou Moravskou Třebovou. Roku 1923 Ludwig Vinzenz Holzmeister umírá a budova muzea včetně všech sbírkových artefaktů připadají městu.

Zdeněk Mahdal (*1960)

Herec, dabér a moderátor. Po dokončení JAMU působil osm let v Divadle J. K. Tyla v Plzni. Poté přesídlil do Prahy, kde působil v Divadle Jiřího Wolкера a Hudebním divadle Karlín. Do povědomí českých diváků se dostal především díky dabingu, ve kterém představuje jednu z nejvýraznějších osobností.

Josef Klíč (*1976)

Významný český violoncellista a koncertní mistr Národního divadla v Brně.

Leopold König (*1987)

Profesionální silniční cyklista. Absolvent moravskotřebovského gymnázia. K největším jeho úspěchům patří vítězství v 8. etapě závodu Vuelta a España v roce 2013. Závod dokončil jako celkově devátý. Roku 2014 se účastnil etapového silničního závodu Tour de France, a to jako lídr stáje NetApp-Endura, celkově závod dokončil na sedmém místě. Ze zdravotních důvodů se nyní neúčastní závodů a jeho výkonost se propadá.

3.16 Zajímavosti regionu

3.16.1 Naučná stezka Boršovský les

Nenáročná, 4 km dlouhá naučná stezka prochází boršovským lesem a celkem na devíti panelech seznámí návštěvníka se zajímavostmi lesů v okolí Moravské Třebové a také s lesním hospodařením.

3.16.2 Hřebečské důlní stezky

Celková délka stezek dosahuje 70 km. Vznikla v roce 2010 a původně vedla pouze v okolí dolů Hřebeč, později byla rozšířena na území celého regionu. Návštěvníka seznamuje prostřednictvím informačních panelů s historií těžby žáruvzorných jílu a uhlí. Návštěvník má na trase možnost shlédnout vstupní bránu do bývalého dolu Josefka, nebo důlní činností vytvořenou haldu hlušiny, která na návštěvníky působí dojmem měsíční krajiny. Součástí naučné stezky je i několik rozhleden a vyhlídek. Zajímavostí na trase je Rezavý potok, který vyvěrá ze štoly dolu. Jeho typickou rezavou barvu a zapáchající vůni má na svědomí výluh z hornin.

3.16.3 Mladějovská úzkokolejka

Z Mladějova na Moravě vede k bývalým hřebečským dolům jedenáct kilometrů dlouhá úzkokolejka, jejíž rozchod měří 600 mm. Byla vybudována na začátku první světové války, aby usnadnila dopravu vydolovaného uhlí a lupku z Hřebče. Po celou dobu těžby sloužily k přepravě parní lokomotivy. V dnešní době již mladějovská úzkokolejka na své trati nevozí nerosty, nicméně funguje dál jako turistické lákadlo a vozí návštěvníky hřebečských důlních stezek.

3.16.4 Rozhledna Pastýřka

Na vrchu Pastvisko nad Moravskou Třebovou, v nadmořské výšce 515 m n. m. se od roku 1906 nacházela původní dřevěná rozhledna Jana Lichtenštejna. Deset let po svém otevření se bohužel v důsledku nepříznivého počasí zřítila a místní si následně na novou rozhlednu museli počkat téměř sto let.

Pastýřka byla zpřístupněna veřejnosti roku 2009. Má železobetonové základy a vyhlídková plošina se nachází ve výšce 25 m. Návštěvník tedy při dobrém počasí přehlédne celý region Moravskotřebovska. Zároveň se mu otevře pohled na Orlické hory, Jeseníky, masiv Kralického Sněžníku, Bukovou horu a Zábřežskou vrchovinu.

4 PROJEKTOVÁ VÝUKA

Kapitulu Projektová výuka zařazujeme do teoretické části, neboť tato metoda práce je stěžejní metodou v praktické části práce.

4.1 Historie projektové výuky

V dnešní době vnímáme projektové vyučování a projektovou výuku jako něco moderního, inovativního a nového. Nicméně metoda projektu se objevuje již na konci 19. století na území Spojených států amerických. Zde působí pedagog, psycholog a filozof John Dewey – ten sice nikdy nepoužil pojem „projektová výuka“, ale v podstatě by se za tuto metodu mohlo považovat jeho chápání výuky. Prosazoval tzv. *earning by doing*, v překladu *učení konáním*. Prosazuje tedy propojení školní výuky s běžným životem.

Jeho žákem byl William Heard Kilpatrick, který položil samotné základy projektové výuky tak, jak ji známe dnes (Kratochvílová, 2006). O projektu říká, že jde o: *„určitě a jasně navržený úkol, který lze předložit žákovi tak, aby se mu zdál životně důležitý tím, že se blíží skutečné činnosti lidí v životě“* (Valenta, 2006).

Ani čeští pedagogové nezůstávají pozadu s myšlenkou reformovat výukové metody v českém školství. Na počátku 30. let minulého století se i u nás lze setkat s pojmem projektová výuka. *„V této době bylo naše školství charakterizováno jako plně rozvinuté, a to i s prvky alternativního školství“* (Jezberová a kol., 2011).

Václav Příhoda, Rudolf Žanta, Stanislav Vrána nebo Jan Uher, ty všechny lze považovat za představitelé meziválečné reformní pedagogie. Všichni uvedení se shodují, že hlavní přínos projektové výuky vidí v samostatné činnosti žáků, při které je rozvíjena nejen intelektuální, ale i emocionální rovina žáků.

Reformní hnutí u nás zastavila na konci třicátých let minulého století okupace německými vojsky. Zároveň poválečný stav znamenal konec jakýkoliv snah o reformu školství, neboť Komunistická strana Československa striktně zavedla jednotnou školu.

Teprve rok 1991 přinesl do českého školství možnost opět využívat prvky projektové výuky. *„V současné době je projektová výuka podporována v rámci kurikula a je rovněž doporučována jako jedna ze vzdělávacích metod, které přispívají ke klíčovým kompetencím žáků“* (Jezberová a kol., 2011).

4.2 Projektová metoda

Podle pedagogického slovníku je projektová metoda definována jako: „*vyučovací metoda, v níž jsou žáci vedeni k samostatnému zpracování určitých projektů a získávají zkušenosti praktickou činností a experimentováním. Projekty mohou mít formu integrovaných témat, praktických problémů ze životní reality nebo praktické činnosti vedoucí k vytvoření nějakého výrobku, výtvarného či slovesného produktu*“ (Průcha a kol., 2001).

Musíme si uvědomit, že dle definice je tedy žádoucí, aby pedagog žákům předeslal problém a zároveň jasný cíl, kterého žáci mají dosáhnout. Cíle pak žáci dosahují vlastní činností.

4.3 Projektová výuka

Existují rozličné definice projektové výuky. Jako nepřesnější shledáváme definici Hladílka (1993), který říká, že projektová výuka je metoda, která: „*...umožňuje vykonávat žákům významnou a produktivní práci. Osvobozuje je od nadvlády učebnic, ty se v ní stávají zdrojem informace, a ne soustavou vědomostí, kterou žáci pasivně přejímají.*“

V případě, že zvolíme projektovou výuku, učebnice využíváme jako jeden z mnoha různých zdrojů informací. Nepracujeme tedy s učebnicemi jako se stěžejním materiálem.

Metoda projektové výuky představuje velmi efektivní a variabilní způsob výuky, který dokáže navodit pocit řešení reálných situací běžného života. Pro žáky představuje samostatné, tím pádem zdánlivě svobodné řešení problému, při kterém je potřeba zapojit širokou škálu již nabytých vědomostí a dovedností. Problém žák řeší interdisciplinárně, což evokuje také reálný život, ve kterém se jen těžko setkáváme s řešením izolovaného problému.

Žáci si v průběhu projektové výuky zlepšují a tříbí vědomosti, dovednosti, komunikativní schopnosti, kreativitu i efektivitu jednání.

Důležitou součástí projektové výuky je také závěrečné sebehodnocení, při kterém se žáci učí kriticky hodnotit svou činnost, svůj podíl na projektu a svůj zájem o problém.

4.4 Projekt

Projekt vnímáme jako jisté vymezení hranic, mezi kterými probíhá projektová výuka.

Kratochvílová (2006) vnímá projekt jako: „*komplexní úkol (problém), spjatý se životní realitou, s nímž se žák identifikuje a přebírá za něj odpovědnost, aby svou teoretickou*

i praktickou činností dosáhl výsledného žádoucího produktu, pro jehož obhajobu a hodnocení má argumenty, které vycházejí z nově získané zkušenosti. “

Pedagog tedy nastolí takový problém, který budou chtít žáci vyřešit vlastním úsilím za pomoci rozličných metod. Problém by se měl co nejvíce dotýkat tématu tak, aby žáci nabyli dojmu, že řeší reálné věci, se kterými se mohou setkat v běžné životě. Velmi důležitým prvkem pak je výsledek, cíl, ke kterému celý projekt směřuje. Žáci musí na konci projektu držet v rukou produkt, který svou samostatnou prací vytvořili a který si dokážou obhájit. Jinak řečeno, žák musí mít hmatatelný důkaz, že cíle projektu dosáhl vlastním úsilím.

Charakteristické pro projekty je pak především to, že při řešení problému využíváme poznatky a zkušenosti z různých oblastí, což dokazuje v definici právě formule, že se jedná o komplexní problém.

4.5 Znaký projektu

Projekt jako takový nám nabízí širokou škálu variant jeho realizace. Řada pedagogů, např. Valenta (1993), Coufalová (2006), Kratochvílová (2006) a další, se proto ve svých publikacích zabývá právě otázkami, co je to projekt? Jaké jsou jeho prvky?

Dle prostudované odborné literatury předkládáme základní prvky projektu:

- Projekt má jasně stanovený cíl.
- Výsledkem projektu je produkt, který žáci obhájí a prezentují.
- Projekt je žákův podnik, vychází z jeho potřeb a zájmů.
- Žák nese odpovědnost za průběh i výsledek projektu.
- Učitel je v roli poradce.
- Při projektu dochází k propojení teorie s praxí.
- Projekt probíhá v předem vymezeném časovém úseku.
- Projekt často probíhá jako skupinová činnost.
- Projekt je interdisciplinární, propojuje různé vzdělávací oblasti.
- Projekt se neomezuje na prostředí školy.
- Projekt reflektuje aktuální a konkrétní situace.
- Projekt se neklasifikuje, ale slovně hodnotí.

Projekt jako metoda vyučování by měl mít jistě zastoupení v běžné výuce. Nicméně není možné ho brát jako metodu, která zaštití celý proces výuky. Jako takový má své značné výhody, zároveň však má i nevýhody.

Z výhod jmenujme např.:

- samostatnost a spoluzodpovědnost žáka;
- interdisciplinární propojení projektu, který umožní žákovi nahlížet na problém z různých úhlů;
- žák využije své stávající znalosti a vědomosti a zároveň má možnost si je dále rozšiřovat;
- projekt rozvíjí tvořivost a kreativitu žáka;
- týmová spolupráce a zdokonalování komunikativních dovedností v rámci tvůrčí skupiny, přijímání rolí ve skupině;
- pedagog se stává poradcem a má možnost nahlížet na žáky z jiného než direktivního pohledu.

Z nevýhod jmenujme např.:

- náročnost na přípravu pro učitele;
- nemožnost předem plánovat výuku;
- pedagog musí umět rychle a efektivně reagovat na nečekané situace;
- náládovost žáků – nechuť k práci, k aktivitě.

4.6 Dělení projektu

Projekty mohou být různorodé a dle Maňáka a Švece (2003) vše záleží na pedagogovi, jaké si stanoví cíle a témata. Lze je tedy dělit podle různých hledisek. V naší práci se opřeme o Nelešovskou a Spáčilovou (2005), které projekty dělí následovně:

- *podle charakteru problému* → problémové, konstruktivní;
- *podle vztahu k učivu a vyučovacím předmětům* → v rámci jednoho předmětu, mezipředmětové;
- *podle místa projektu* → třídní, školní, domácí, kombinované;
- *podle počtu žáků* → individuální, kolektivní (mohou probíhat v jedné třídě nebo v rámci celé školy), kombinované;
- *podle délky trvání* → od jednodenních, týdenních až po celoroční a víceleté.

4.7 Fáze projektu

Projekt lze rozdělit do fází, kterými procházíme v průběhu veškerého času, ve kterém se projektu věnujeme.

Maňák a Švec (2003) projekt dělí na následující fáze:

1. Stanovení cíle

- Cíl projektu je třeba stanovit co nejkonkrétněji, neboť je žádoucí, aby se s ním žáci ztotožnili od samého začátku projektu.
- Při stanovení cíle je nutné a žádoucí, aby žáci věděli, co a jakým způsobem se bude v závěru projektu hodnotit; nastavené hodnocení se v průběhu projektu nesmí měnit.
- V případě, že žákům necháváme volnou rukou při výběru projektu, zvolíme jako úvodní část např. brainstorming.

2. Vytvoření plánu řešení

- Nejdůležitější a nejkritičtější fáze projektu, která určuje budoucí výsledek projektu.

3. Realizace plánu

- Probíhá řešení úkolu dle vytvořeného plánu.
- Žáci shromažďují informace, pomůcky, materiál, provádí měření nebo pozorování – využívají všechny vědomosti a dovednosti a zároveň si je rozšiřují.
- V případě, že nelze realizovat některou z naplánovaných činností, je možné neproveditelné plány měnit.

4. Vyhodnocení

- Prezentace výrobků a jejich obhajoba je nedílnou součástí vyhodnocení projektu.
- Hodnotíme nejen výsledek, ale především proces celého projektu.
- Pro žáky je důležité zvládnout sebehodnocení, pro pedagogy je žádoucí při shrnutí ohodnotit žáky, jejich snahu, vyzdvihnout, co se jim povedlo, co se nepovedlo a v čem je třeba se zlepšovat.

EMPIRICKÁ ČÁST

5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Aby člověk mohl pocítit vztah k regionu, ve kterém vyrůstá, a ve kterém je vychováván, je nutné, aby byl obohacen o vědomosti vážící se k regionu. Chceme-li po žácích úctu ke kraji, jeho obyvatelům a prvkům k regionu se vážícím, je potřeba žáky seznamovat nejen s historií regionu, ale také se současným směřováním regionu. Pokud žáci nedisponují regionálními vědomosti, pak lze předpokládat, že se nebudou nijak zajímat ani o aktuální dění v regionu, jako jsou například udržitelnost místních lidových tradic, zvyků i obyčejů, ani o budoucí nasměrování regionu, které je potřebné pro zachování regionálních prvků pro budoucí generace.

Dle RVP ZV by se měly využívat na I. stupni ZŠ právě poznatky a zkušenosti žáků z nejbližšího okolí. To znamená, že je pro žáky důležité poznávat svět prostřednictvím toho, co denně zažívají. Z toho plyne, že je to právě učitel, který buduje žákův vztah k regionu, ve kterém se konkrétní škola nachází. Vzhledem k faktu, že se diplomová práce zabývá moravskotřebovským regionem, bude následující text směřován právě k tomuto konkrétnímu regionu.

Učitel by měl být velmi dobře obeznámen se svým regionem, zejména na I. stupni ZŠ, aby v žácích dokázal „zažehnout jiskru“ zvědavosti.

Výzkumnou otázku jsme formulovali takto: *Mají žáci 5. ročníků ZŠ Moravskotřebovska dostatečné znalosti o svém regionu?* Rozhodli jsme se proto provést výzkumné šetření, jehož hlavním cílem bylo zjistit znalosti žáků 5. ročníků základních škol Moravskotřebovska.

5.1 Formulace cílů výzkumného šetření

Hlavním cílem výzkumného šetření je zjistit znalosti žáků 5. ročníků ZŠ Moravskotřebovska o svém regionu.

Dílními cíli jsou:

- vytvořit didaktický test,
- stanovit si bodové vyhodnocení didaktického testu,
- zmapovat vědomosti žáků tří plno organizovaných škol, které se nachází v regionu Moravská Třebová,
- zjistit, zda budou mezi jednotlivými školami patrné rozdílné výsledky didaktických testů,
- zjistit, zda budou mít dívky lepší výsledky než chlapci.

5.1 Stanovení předpokladů

Na základě stanovených cílů jsme si stanovili tyto předpoklady:

Předpoklad č. 1: Předpokládáme, že žáci 5. ročníků základních škol budou mít slabé znalosti o regionu Moravská Třebová.

Předpoklad č. 2: Předpokládáme, že mezi jednotlivými školami v regionu nebudou výraznější vědomostní rozdíly.

Předpoklad č. 3: Předpokládáme, že dívky budou mít výrazněji lepší výsledky než chlapci.

Předpoklad č. 4: Předpokládáme, že nejnlehčí úkol bude testová položka č. 12.

Předpoklad č. 5: Předpokládáme, že nejtěžší úkol budou testové položky č. 7 a 8.

5.2 Charakteristika výzkumného souboru respondentů

Jako základní soubor našeho výzkumného šetření byli vybráni žáci 5. ročníků I. stupně ZŠ v regionu Moravská Třebová. Oslovili jsme celkem tři plně organizované základní školy.

Konkrétně se jedná o následující základní školy

- Základní škola Moravská Třebová, Palackého 1351 (dále jen ZŠ Palackého) – dva ročníky, dále v textu budeme označovat jako třídy A a B.
- Základní škola u Kostela, pod kterou administrativně spadá také pracoviště „Křižovatka“ - dva ročníky, dále v textu budeme označovat jako třídy C a D.
- Základní škola Kunčina – jeden ročník, dále v textu budeme označovat jako třídu E.

Výzkumného šetření se tedy zúčastnilo pět tříd 5. ročníků. Dohromady se didaktického testu zúčastnilo 79 žáků.

Tabulka č. 1 znázorňuje, jak to bylo s počty žáků v jednotlivých třídách.

Označení třídy	Počet žáků
A	15
B	14
C	24
D	11
E	15

Tab. 1: Počty žáků dle tříd

Z tabulky č. 2 vyčteme rozložení žáků v rámci pohlaví.

Pohlaví	Počet žáků
Chlapci	34
Dívky	45

Tab. 2: Počty žáků dle pohlaví

5.3 Výzkumná metoda

Díky výzkumné metodě máme dle Gavory (2010) možnost získávat data v terénu. Jde tedy o proces, který je předem naplánovaný a promyšlený. Víme, která data jsou pro nás validní a přínosná.

Existuje celá řada výzkumných metod, např. dotazník, rozhovor, pozorování, škálování, experiment. Pro účely zjišťování míry vědomostí jsme si určili jako nejvhodnější výzkumnou metodu didaktické test. Vzhledem k faktu, že neexistuje standardizovaný didaktický test, který by zkoumal míru vědomostí žáků a určitém regionu, bylo potřeba vytvořit test nestandardizovaný. Při tvoření testu jsme museli nutně dodržet jisté vlastnosti testu tak, abychom na konci zkoumání měli jasně formulovatelné výsledky. Dle Gavory (2010) musí každá výzkumná metoda nutně splňovat dvě důležité vlastnosti, a to validitu a reliabilitu.

Validita v tomto případě znamená „*schopnost výzkumného nástroje zjišťovat to, co zjišťovat má*“ (Gavora, 2010). Při tvoření didaktické testu jsme tedy museli dbát především na to, abychom daným testem skutečně měřili míru vědomostí žáků a regionu. Kladli jsme si tedy otázky typu:

- Jsou v testu obsaženy všechny důležité prvky regionu?
- Jsou v testu obsažena všechna témata týkající se regionu?

Reliabilita pak dle Gavory (2010) znamená „*přesnost a spolehlivost výzkumného nástroje*.“ V našem případě si tedy musíme klást otázky, zda je didaktický test spolehlivým nástrojem ke zjištění regionálních vědomostí.

Vzhledem k zacílení našeho výzkumu jsme se rozhodli využít nestandardizovaný didaktický test, neboť právě je ten je nejvhodnější výzkumnou metodou pro oslovení velkého množství respondentů.

Didaktický test je jednou z metod výzkumu. Dle Chrástky (2016) se jedná o zkoušku, která se orientuje na objektivní zkoumání úrovně zvládnutí učiva u určité skupiny osob. Didaktický test se od běžné zkoušky ale liší, a to tím, že je „*navrhován, ověřován, hodnocen a interpretován podle určitých (předem stanovených) pravidel*“ (Chrátka, 2016). Je tedy důležité vytvořit test, který bude hodnotit předem určená kritéria a budeme ho moci

interpretovat dle námi stanovených pravidel. Zároveň musíme dbát na to, aby tento test byl dostatečně validní a reliabilní.

5.4 Popis didaktického testu

Pro účely zjištění vědomostí žáků 5. ročníků ZŠ o regionu jsme vytvořili nestandardizovaný didaktický test (viz příloha A). Tento test se skládá z 12 testových položek, z nichž se každá dotýká určité oblasti regionu Moravskotřebovska. Snažili jsme se do testu zahrnout co nejpestřejší škálu otázek. Testové položky se proto dotýkají regionálních vědomostí historických, současných, nechybí testová položka o památkách či reáliích. Složení testových položek je následující:

- 4 otevřené úlohy se stručnou odpovědí,
- 6 úloh s výběrem odpovědi (přičemž vždy je jedna správná),
- 2 přiřazovací úlohy.

5.5 Organizace a průběh výzkumného šetření

Organizace ani průběh výzkumného šetření neprobíhal dle našich očekávání a přání. S ohledem na epidemiologickou situaci a různá hygienická nařízení vlády nebylo možno provést šetření tak, jak jsme předpokládali, že bude prováděno.

Byla plánována naše přítomnost při realizaci didaktického testu. Nicméně z důvodu výše uvedených jsme se nemohli osobně účastnit výzkumného šetření a provedení didaktického testu přímo se samotnými žáky.

Ředitele škol jsme tedy oslovovali telefonicky a žádali je o účast na výzkumném šetření. Všichni oslovení souhlasili a domluvili jsme se na následujícím postupu:

Požadovaný počet vytisknutých didaktických testů jsme vhodili dne 3. 12. 2021 do schránek všech výše uvedených základních škol v Moravské Třebové i v Kunčíně. Ředitelé následně předali testy učitelům jednotlivých pátých ročníků, kteří s žáky didaktický test v rámci výuky Vlastivědy vyplnili. Za 14 dní, tedy 17. 12. 2021 jsme navštívili oslovené školy, kde nám byly obálky s testy předány.

5.6 Analýza výzkumného šetření

Po sběru didaktických testů jsme testy vyhodnotili a získaná data jsme zanesli do tabulek vytvořených v programu LibreOffice.

Vědomostní test se skládal z 12 položek, z nichž každá byla ohodnocena odpovídajícím počtem bodů. Maximální počet bodů byl 26.

Číslo položky	Maximální počet bodů
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	2
10	3
11	7
12	6

Tab. 3: Tabulka bodového ohodnocení jednotlivých položek

Následující tabulka přehledně ukazuje bodovací škálu spolu se slovním hodnocením. Za dostatečné znalosti považujeme splnění didaktického testu alespoň na 73 %, což odpovídá hranici 19 bodů. Pokud žák splní test na 50 %, tedy dosáhne 13 bodů, stále jde považovat znalosti žáka za přijatelné, ovšem tyto znalosti regionu jsou poněkud slabé. Pokud se výsledky testů dostanou pod hranici 13 bodů, tedy méně než 50 %, považujeme tyto znalosti za nedostatečné. Abychom mohli uznat úspěšně splněný test, musí žáci dosáhnout aspoň 13 bodů, tedy splnit test na 50 %.

Počet dosažených bodů	Hodnocení
26 - 24	Vynikající znalosti rodného města
23 - 19	Dostatečné znalosti
18 - 13	Slabé znalosti

Tab. 4: Tabulka pro hodnocení výsledků didaktického testu

6 ROZBOR A VYHODNOCENÍ DAT

6.1 Výsledky výzkumného šetření

Pro cíle našeho výzkumného šetření jsme vytvořili nestandardizovaný didaktický test (viz příloha č. X), který se zabýval regionem Moravskotřebovska. Tento test byl předložen žákům 5. tříd, a to zhruba v polovině školního roku.

Testy jsme vyhodnotili a na základě výsledků jsme zpracovali výsledky, díky kterým jsme následně mohli zhodnotit pravdivost či nepravdivost našich předpokladů.

6.2 Souhrnné vyhodnocení didaktického testu

Celkový počet žáků	Maximální počet dosažený bodů	Počet dosažených bodů	Nejméně dosažených bodů	Nejvíce dosažených bodů	Průměrný počet bodů	Úspěšnost v %
79	2054	1115,5	7	23	14,1	54,3 %

Tab. 5: Souhrnné vyhodnocení didaktického testu

Z tabulky č. 5 můžeme vyčíst, že žáci v daném testu dohromady nasbírali 1115,5 bodu z 2054 možných. Nejhorší výsledek testu zaznamenali žáci, kteří dosáhli pouze sedmi bodů, nejvíce bodů pak ti, jež získali 23 bodů za test. Průměrný počet bodů na žáka tedy vychází 14,12 bodů na test, což se rovná 54,3 %. Žáci 5. tříd tedy podle našeho hodnocení (viz Tab. 4) prokázali *slabé znalosti* regionu.

Třída	Počet žáků	Bodů celkem	Průměrný počet bodů	Úspěšnost v %
A	15	284,5	18,9	72,9 %
B	14	229	16,3	62,8 %
C	24	326	13,5	52,2 %
D	11	119,5	10,8	41,7 %
E	15	156,5	10,4	40,1 %

Tab. 6: Vyhodnocení didaktického testu dle jednotlivých tříd

Díky tabulce č. 6 můžeme přehledně zjistit úspěšnost didaktického testu v jednotlivých třídách. Je zde uveden celkový počet bodů, které získaly jednotlivé třídy, dále pak průměrný zisk bodů a následuje úspěšnost jednotlivých tříd vyjádřená v procentech. Všimneme si tedy, že pouze tři z pěti tříd splnili námi dané podmínky pro úspěšné splnění didaktického testu.

Hodnocení	Počet dosažených bodů	Počet žáků
Vynikající znalosti	26 - 24	0
Dostatečné znalosti	23 - 19	14
Slabé znalosti	18 - 13	32
Nedostatečné znalosti	12 - 0	33

Tab. 7: Souhrnné rozložení výsledků testu dle námi stanoveného hodnocení

Z tabulky č. 7 vyčteme, že nejvíce zastoupená kategorie je hodnocení „nedostatečné znalosti“. Dále můžeme konstatovat, že ani jeden žák ze 79 respondentů nevyplnil didaktický test tak, abychom ho při hodnocení mohli zařadit do kategorie „vynikající výsledky“.

6.2.1 Vyhodnocení výsledků – dívky

Počet dívek celkem	Maximální počet dosažených bodů	Počet dosažených bodů	Nejméně dosažených bodů	Nejvíce dosažených bodů	Průměrný počet bodů	Úspěšnost v %
45	1170	679,5	7	23	15	58 %

Tab. 8: Souhrnné vyhodnocení výsledků – dívky

Tabulka č. 8 nám přehledně ukazuje souhrnný výsledek dívek. Můžeme z ní vyčíst, že průměrný počet získaných bodů u dívek byl 15. Čili dívky zvládly test na 58 %.

Třída	Počet dívek	Bodů celkem	Průměrný počet bodů	Úspěšnost v %
A	9	181	20,1	77,3 %
B	9	157	17,4	66,9 %
C	16	222,5	13,9	53,5 %
D	5	57,5	11,5	44,2 %
E	6	61,5	10,3	39,6 %

Tab. 9: Vyhodnocení výsledků dle rozložení jednotlivých tříd – dívky

Tabulka č. 9 nám ukazuje, jak si vedly dívky v jednotlivých třídách. Nejlepší hodnocení, tedy 77,3% úspěšnosti s průměrným počtem 20,1 bodu získala třída A, zatímco třída E dosáhla pouze průměrného počtu 10,3, což činí necelých 40 % úspěšnosti.

Hodnocení	Počet dosažených bodů	Počet dívek
Vynikající znalosti	26–24	0
Dostatečné znalosti	23–19	12
Slabé znalosti	18–13	18
Nedostatečné znalosti	12–0	15

Tab. 10: Rozložení výsledků testů dle námi stanoveného hodnocení – dívky

Z tabulky č. 10 je patrné, že žádná dívka v testu nedosáhla na hodnocení „vynikající znalosti“, poměrně značná část dívek dosáhla na hodnocení „dostatečné znalosti“ a nejvýrazněji je potom zastoupena oblast „slabé znalosti“. Většina dívek tedy splnila test v rámci našeho očekávání, tedy vyplnila test nad hranici 13 bodů.

6.2.2 Vyhodnocení výsledků – chlapci

Počet chlapců celkem	Maximální počet dosažených bodů	Počet dosažených bodů	Nejméně dosažených bodů	Nejvíce dosažených bodů	Průměrný počet bodů	Úspěšnost v %
34	884	436	7,5	22	13	50 %

Tab. 11: Souhrnné vyhodnocení výsledků – chlapci

Tabulka č. 11 nám přehledně ukazuje souhrnný výsledek chlapců. Můžeme z ní vyčíst, že průměrný počet získaných bodů u chlapců byl 13, tedy o dva body průměrně méně, než získaly dívky. Úspěšnost chlapců se procentuálně pohybuje přesně na 50 %, tedy na hranici uznatelnosti splnění testu.

Třída	Počet chlapců	Bodů celkem	Průměrný počet bodů	Úspěšnost v %
A	6	103,5	17,3	66,5 %
B	5	72	14,4	55,4 %
C	8	103,5	12,9	49,6 %
D	6	62	10,3	39,6 %
E	9	95	10,5	40,4 %

Tab. 12: Vyhodnocení výsledků dle rozložení jednotlivých tříd – chlapci

Z tabulky č. 12 lze vyčíst, jak si vedli chlapci v jednotlivých třídách. Nejlepší hodnocení, tedy 66,5% úspěšnosti s průměrným počtem 17,3 bodu získala třída A, podobně jako u dívek. Na rozdíl od dívek ale nejhůře dopadla třída D, která se svým průměrem 10,3 bodu dosáhla pouze na 39,6% úspěšnost v didaktickém testu.

Hodnocení	Počet dosažených bodů	Počet chlapců
Vynikající znalosti	26–24	0
Dostatečné znalosti	23–19	3
Slabé znalosti	18–13	13
Nedostatečné znalosti	12–0	18

Tab. 13: Rozložení výsledků testu dle námi stanoveného hodnocení – chlapci

Z tabulky č. 13 lze vyčíst rozložení výsledků v rámci hodnocení, tedy opět vidíme, že žádný chlapec nesplnil test na úrovni vynikajících znalostí, oproti dívkám pouze minimum chlapců dosáhlo na druhé místo v hodnotící škále, tedy na „dostatečné znalosti“.

Po porovnání tabulek č. 10 a č. 13, tedy po porovnání rozložení výsledků testu dle námi stanoveného hodnocení u dívek a můžeme konstatovat, že dívky si v testu vedly úspěšněji než chlapci.

6.3 Vyhodnocení testových položek

Každou testovou otázku z námi vytvořeného nestandardizovaného testu jsme podrobili bližšímu zkoumání ze dvou různých hledisek. Za prvé nás zajímalo, jak si povedou zvlášť jednotlivé třídy jako celky a za druhé jsme hodnotili, jak si povedou chlapci versus dívky bez ohledu na zařazení do jednotlivých škol a tříd.

Testová položka	Maximální počet dosažených bodů	Počet dosažených bodů	Úspěšnost v %
1	79	40	50,6 %
2	79	71	89,9 %
3	79	49	62 %
4	79	45	57 %
5	79	55	69,6 %
6	79	41	51,9 %
7	79	39	49,4 %
8	79	47	59,5 %
9	158	15	9,5 %
10	237	68	28,7 %
11	553	317	57,3 %
12	474	337	71 %

Tab. 14: Souhrnné vyhodnocení úspěšnosti jednotlivých testových položek

Tabulka č. 14 nám přehledně ukazuje, s jakou úspěšností se žáci potýkali v rámci jednotlivých testových položek. Můžeme zde vyčíst, že s téměř 90% úspěšností byla pro žáky nejlépe zvládnutelná testová položka č. 2. Naopak s největší chybovostí zvládli žáci položku č. 9, která dosáhla pouhé 9% úspěšnosti.

6.3.1 Testová položka č. 1

Na časové ose vyznač, kdy bylo město Moravská Třebová založeno – vyber z uvedených dat.

Třída	Počet žáků	Maximální počet bodů	Počet správných odpovědí	Počet špatných odpovědí	Úspěšnost v %
A	15	15	15	0	100 %
B	14	14	4	10	28,5 %
C	24	24	5	19	20,8 %
D	11	11	10	1	90,9 %
E	15	15	6	9	40 %

Tab. 15: Testová položka č. 1 – úspěšnost jednotlivých tříd

Z tabulky č. 15 zcela zřejmě vyplývá, že nejlépe dopadla se 100% úspěšností třída A, zatímco třída B, C a E nedosáhla ani 50% úspěšnosti. Nejhorší dopadla třída C s 20,8% úspěšností.

6.3.2 Testová položka č. 2

Vyber a zatrhni, který znak patří městu Moravská Třebová.

Třída	Počet žáků	Maximální počet bodů	Počet <i>správných</i> odpovědí	Počet <i>špatných</i> odpovědí	Úspěšnost v %
A	15	15	15	0	100 %
B	14	14	12	2	85,7 %
C	24	24	23	1	95,8 %
D	11	11	11	0	100 %
E	15	15	10	5	66,6 %

Tab. 16: Testová položka č. 2 – úspěšnost jednotlivých tříd

Tabulka č. 16 přehledně ukazuje, že testová položka č. 2 byla pro žáky poměrně snadná. Všechny třídy se svou úspěšností dosáhly daleko za hranice 50% úspěšnosti, nejlépe pak odpovídali žáci tříd A a D, kde se nikdo nezatrhl špatnou odpověď. Nejhorší odpovídali žáci třídy E, avšak úspěšnost jejich odpovědí dosáhla 67 % úspěšnosti.

6.3.3 Testová položka č. 3

Jak se jmenuje říčka, která protéká městem? Napiš její název.

Třída	Počet žáků	Maximální počet bodů	Počet <i>správných</i> odpovědí	Počet <i>špatných</i> odpovědí	Úspěšnost v %
A	15	15	15	0	100 %
B	14	14	12	2	85,7 %
C	24	24	11	13	45,8 %
D	11	11	10	1	90,9 %
E	15	15	1	14	6,6 %

Tab. 17: Testová položka č. 3 – úspěšnost jednotlivých tříd

Tabulka č. 17 nám přináší přehledně výsledky třetí testové otázky. Jednotlivé třídy si s ní poradily celkem různě a můžeme konstatovat, že v odpovědích jednotlivých tříd jsou poměrně velké rozdíly. Nejúspěšněji odpovídali žáci třídy A, ani jeden z nich neodpověděl špatně. Velmi dobře si vedli i žáci třídy D, ve které se pouze jeden žák minul správnou odpovědí.

Nejhůře dopadla třída E, ve které pouze právě jeden žák napsal správné jméno říčky protékající Moravskou Třebovou, a tak byla třída E úspěšná pouze na 6,6 %.

6.3.4 Testová položka č. 4

Napiš, který úřední jazyk byl používán v regionu v období 1918–1945.

Třída	Počet žáků	Maximální počet bodů	Počet <i>správných</i> odpovědí	Počet <i>špatných</i> odpovědí	Úspěšnost v %
A	15	15	15	0	100 %
B	14	14	11	3	78,6 %
C	24	24	4	20	16,6 %
D	11	11	11	0	100 %
E	15	15	4	11	26,6 %

Tab. 18: Testová položka č. 4 – úspěšnost jednotlivých tříd

Tabulka č. 18 vypovídá o úspěšnosti jednotlivých tříd u testové položky č. 4. Dozvídáme se, že opět třídy A a D byly 100 % úspěšné ve svých odpovědích. Tentokrát nejvíce chybovali žáci třídy C a D, kteří dosáhli pouze na 16,6 %, respektive 26,6% úspěšnost.

6.3.5 Testová položka č. 5

Moravská Třebová má přezdívku:

Třída	Počet žáků	Maximální počet bodů	Počet <i>správných</i> odpovědí	Počet <i>špatných</i> odpovědí	Úspěšnost v %
A	15	15	15	0	100 %
B	14	14	12	2	85,7 %
C	24	24	14	10	58,3 %
D	11	11	10	1	90,9 %
E	15	15	4	11	26,6 %

Tab19: Testová položka č. 5 – úspěšnost jednotlivých tříd

Tabulka č. 19 přináší přehled úspěšnosti jednotlivých tříd v testové položce č. 5. Jednotlivé třídy opět mají mezi sebou poměrně velké rozdíly v procentuální úspěšnosti. Opět 100% úspěšná je třída A, zato s 26,6 % úspěšnosti velmi selhává ve vědomostech o regionu třída E.

6.3.6 Testová položka č. 6

Jak se jmenuje významné barokní sousoší, které se nachází na Křížovém vrchu?

Třída	Počet žáků	Maximální počet bodů	Počet <i>správných</i> odpovědí	Počet <i>špatných</i> odpovědí	Úspěšnost v %
A	15	15	9	6	60 %
B	14	14	6	8	42,8 %
C	24	24	12	12	50 %
D	11	11	11	0	100 %
E	15	15	3	12	25 %

Tab. 20: Testová položka č. 6 – úspěšnost jednotlivých tříd

Dle tabulky č. 20 si nejlépe vedla třída D, která testovou položku č. 6 zvládla na 100 %. Třídy A a C se těsně udržely nad hranicí úspěšného splnění testové položky, zatímco třídy B a C odpověděly na otázku č. 5 pouze se 43%, respektive 25% úspěšností.

Testová otázka č. 6 byla zlomová pro třídu A, která doposud testové položky plnila se 100% úspěšností.

6.3.7 Testová položka č. 7

U Rybního náměstí se nachází kamenné desky připomínající jistou tragickou událost, která v historii zasáhla město. Kterou událost připomínají?

Třída	Počet žáků	Maximální počet bodů	Počet <i>správných</i> odpovědí	Počet <i>špatných</i> odpovědí	Úspěšnost v %
A	15	15	14	1	93,3 %
B	14	14	5	9	35,7 %
C	24	24	10	14	41,6 %
D	11	11	4	7	36,4 %
E	15	15	6	9	40 %

Tab. 21: Testová položka č. 7 – úspěšnost jednotlivých tříd

Při prozkoumání tabulky č. 23 zjišťujeme, že úspěšnosti jednotlivých tříd jsou poměrně podobné, s výjimkou jedné třídy. Tou třídou je třída A, která dosáhla na téměř 94% úspěšnost. Zbytek tříd se pohybuje pod hranicí 50 %, tedy mezi 35 % a 42 %. Tedy mezi třídami B, C, D a E nejsou velké rozdíly, žáci zmíněných tříd odpovídali s podobnou neúspěšností.

6.3.8 Testová položka č. 8

Nejrozšířenějším průmyslem v regionu a zároveň průmyslem, díky kterému se město Moravská Třebová dostalo v historii na světový trh bylo:

Třída	Počet žáků	Maximální počet bodů	Počet <i>správných</i> odpovědí	Počet <i>špatných</i> odpovědí	Úspěšnost v %
A	15	15	10	5	66,7 %
B	14	14	9	5	64,2 %
C	24	24	10	14	41,6 %
D	11	11	11	0	100 %
E	15	15	7	8	46,7 %

Tab. 22: Testová položka č. 8 – úspěšnost jednotlivých tříd

Tabulka č. 24 nám ukazuje, že v testové položce č. 8 excelovala třída D, a to se 100% úspěšností. Dvě třídy, třída A a B, což jsou třídy stejné školy, dopadly velmi podobně, úspěšně danou testovou položku zvládly v průměru na 65 %. Zaostávají třídy C a D, které si také vedly podobně, svou úspěšností dosahují na necelých 42 % a 47 % úspěšnosti.

6.3.9 Testová položka č. 9

Napiš jména aspoň dvou známých rodáků Moravské Třebové.

Tato testová položka byla ohodnocena dvěma body. Jako úspěšnou odpověď jsme hodnotili i ty odpovědi, kdy žák získal aspoň jeden bod.

Třída	Počet žáků	Maximální počet bodů	Počet <i>správných</i> odpovědí	Počet <i>špatných</i> odpovědí	Počet dosažených bodů	Úspěšnost v %
A	15	30	1	14	2	6,6 %
B	14	28	2	12	2	7,1 %
C	24	48	1	24	1	2 %
D	11	22	10	1	10	45,5 %
E	15	30	0	15	0	0 %

Tab. 23: Testová položka č. 9 – úspěšnost jednotlivých tříd

Z tabulky č. 23 můžeme vyčíst, jak si vedli jednotlivé třídy u testové položky č. 9. Až na třídu D si vedly velmi nedosatečně. Žáci ze třídy A, B a C se nedostali se svou úspěšností přes hranici 10 %. Ze třídy E dokonce ani jeden žák neuvedl žádného slavného rodáka Moravské Třebové. Nejlépe dopadla s téměř 46 % úspěchu třída D, avšak ani v tomto případě se nedá mluvit o úspěšném splnění testové položky č. 9.

6.3.10 Testová položka č. 10

Napiš, co všechno můžeme v současné době navštívit na zámku (expozice i instituce).

Testovou položku č. 10 jsme hodnotili v případě vyčerpávající odpovědi třemi body. Jako v případě testové položky č. 9 jsme ovšem hodnotili jako správnou odpověď i ty výsledky, kdy žák dosáhl dvou bodů či jednoho bodu.

Třída	Počet žáků	Maximální počet bodů	Počet správných odpovědí	Počet špatných odpovědí	Počet dosažených bodů	Úspěšnost v %
A	15	45	14	1	19	42,2 %
B	14	42	13	1	21	50 %
C	24	72	13	11	24	33,3 %
D	11	33	0	11	0	0 %
E	15	45	2	13	4	8,9 %

Tab. 24: Testová položka č. 10 – úspěšnost jednotlivých tříd

Tabulka č. 24 nám vypovídá o úspěšnosti jednotlivých tříd u testové položky č. 10. Můžeme z ní vyčíst, kolik maximálně bodů mohla získat každá třída a kolik bodů reálně získala. Jednotlivé třídy si vedli velmi rozdílně. Nejhůře si vedli žáci třídy D, kteří společně nezískali ani jeden bod. Velmi špatně si vedla i třída E, která testovou položku zvládla pouze s necelou 9% úspěšností. Třídy A, B a C si vedli poměrně podobně, ovšem nejlépe testovou položku č. 10 zvládla třída B, která pokořila 50% hranici úspěšnosti.

6.3.11 Testová položka č. 11

Vytvoř z následující nabídky trojice „objekt – jméno – místo“.

Testovou otázku jsme ohodnotili sedmi body. V případě správného spojení všech tří kompozit (tedy objektu, jména objektu a místa, kde se objekt nachází) získal žák 1 bod. Takovýto spojení bylo v rámci testové položky sedm. Pokud žák správně spojil aspoň dvě kompozity správně, tedy například pouze jméno a objekt, nikoliv už místo, kde se daný objekt nachází, získal půl bodu. Zde jsme tedy nehodnotili výsledky testové položky v rámci správných a špatných odpovědí, ale v celkovém počtu bodů, kterou žáci za danou testovou položku získali.

Třída	Počet žáků	Maximální počet bodů	Počet dosažených bodů	Úspěšnost v %
A	15	105	83,5	79,5 %
B	14	98	65	66,3 %
C	24	168	96	57,1 %
D	11	77	25	32,5 %
E	15	105	47,5	45,2 %

Tab. 25: Testová položka č. 11 – úspěšnost jednotlivých tříd

Z tabulky č. 25 můžeme vyčíst, jak si vedly jednotlivé třídy s testovou položkou č. 11. Tři z pěti tříd se dosáhly na úspěšnost přes hranici 50 %. Třída A si vedla nejlépe, testovou položku č. 11 zvládla s téměř 80% úspěšností. Velmi podobně si vedly třídy B a D, procentuální úspěšnost těchto tříd byla 66 % respektive 57 %. Hůře zvládly položku třídy D a E. Procentuální úspěšnost třídy D nebyla pod hranicí 50 % daleko, avšak třída E zvládla danou testovou položku pouze na 32,5 %.

	Počet žáků	Maximální počet bodů	Počet dosažených bodů	Úspěšnost v %
Chlapci	34	238	114,5	48,1 %
Dívky	45	315	202,5	64 %

Tab. 26: Testová položka č. 11 - porovnání úspěšnosti chlapců a dívek

Z tabulky č. 26 vyčteme, že dívky byly v plnění testové položky č. 11 mnohem úspěšnější než chlapci. Danou testovou položku dívky zvládly s procentuální úspěšností 64 %, zatímco chlapci se pouze přiblížili k 50 % hranici úspěšnosti.

6.3.12 Testová položka č. 12

Napiš ke každému obrázku název objektu, který se na fotce nachází.

Třída	Počet žáků	Maximální počet bodů	Počet dosažených bodů	Úspěšnost v %
A	15	90	72	80 %
B	14	84	71	84,5 %
C	24	144	121	84 %
D	11	66	9	13,6 %
E	15	90	64	71,1 %

Tab. 27: Testová položka č. 12 – úspěšnost jednotlivých tříd

Tabulka č. 27 nám ukazuje, že s výjimkou třídy D si v plnění testové položky č. 12 vedly třídy velmi podobně. Třídy B a D dosáhly stejného výsledku úspěšnosti, a to 84 %. Jen mírně za nejlepšími skončila třída A s 80% úspěšností plnění testové položky. I třída E si vedla velmi dobře, neboť výsledek 71 % úspěšnosti je krásný. Zato třída D nemile překvapila, neboť testovou položku zvládla s procentuální úspěšností 13,6 %, což je velmi špatný výsledek v porovnání s výsledky ostatních tříd.

	Počet žáků	Maximální počet bodů	Počet dosažených bodů	Úspěšnost v %
Chlapci	34	204	131	64,2 %
Dívky	45	270	206	76,3 %

Tab. 28: Testová položka č. 12 - porovnání úspěšnosti chlapců a dívek

Tabulka č. 28 nám přehledně ukazuje, jak si vedli v plnění testové otázky chlapci a dívky zvlášť. I zde vidíme, že dívky byl o něco úspěšnější, když testovou položku zvládly s procentuální úspěšností 76,3 %, zatímco chlapci dosáhli na úspěšnost 64,2 %. Není zde však mezi dívkami a chlapci takový rozdíl, jako u předchozí testové položky, tedy položky č. 11.

6.4 Shrnutí výsledků a platnosti předpokladů

Pro účely zjištění vědomostí žáků 5. ročníků ZŠ o regionu jsme vytvořili nestandardizovaný didaktický test. Zároveň jsme si na začátku výzkumného šetření stanovili pět předpokladů, které jsme po shrnutí výsledků testu také vyhodnotili.

Předpoklad č. 1: Předpokládáme, že žáci 5. ročníků základních škol budou mít slabé znalosti o regionu Moravská Třebová.

Po vyhodnocení testů jsme zjistili, že v průměru získal každý žák 14 bodů, což je v procentuální úspěšnosti 54 %. 14 bodů spadá v naší tabulce do kategorie „Slabé znalosti“, čímž se náš předpoklad, že žáci 5. ročníků budou mít slabé znalosti o regionu, potvrdil.

Předpoklad č. 2: Předpokládáme, že mezi jednotlivými školami v regionu nebudou výraznější vědomostní rozdíly.

Tento předpoklad se dle tabulky č. 8 (viz výše) nepotvrdil. Mezi jednotlivými třídami jsou patrné rozdíly v úspěšnosti plnění testu. Zatímco třída A, B a C testem prošly úspěšně – tedy splnily podmínku procentuální úspěšnosti 50 %, třídy D a E zaostaly za touto hranicí úspěšnosti. Nejlépe si vedla třída A, kdy průměrný počet bodů dosáhl hodnoty 18,9, což je hranice mezi hodnocením „dostatečné znalosti“ a „slabé znalosti“. Jejich procentuální

úspěšnost byla téměř 73 %. Třída B si se svými 63 % úspěšnosti a průměrným bodovým výsledkem 16,3 bodu vedla také velmi dobře. S výraznějším odstupem skončila třída C, která získala 13,5 bodu průměrně a dosáhla tak na úspěšnost 53 %. Třídy D a E si vedly podobně. Třída D získala pouhých 10,8 bodů v průměru, třída E dosáhla na 10,4 bodu v průměru. Vědomosti o regionu žáků těchto tříd hodnotíme jako nedostatečné.

Třídy A a B spadají pod jednu školu a je vidět, že mezi oběma třídami je rozdíl. Také třída C a D spadá pod jednu školu, zde je rozdíl mezi jednotlivými třídami v rámci jedné školy poměrně výrazný rozdíl. Lze tedy říci, že ačkoliv se v obou případech jedná o jednu školu, jsou patrné rozdíly mezi třídami. Je tedy možné předpokládat, že nezáleží ani tak na osnovách jednotlivých škol, ale na jednotlivých učitelích a jejich přístupu k regionálním prvkům ve výuce.

Předpoklad, že žáci nebudou mít výraznější vědomostní rozdíly se nepotvrdil.

Předpoklad č. 3: Předpokládáme, že dívky budou mít výrazněji lepší výsledky než chlapci.

Dívky dosáhly v testu procentuální úspěšnosti 58 %, když získaly v průměru 15 bodů na jednotlivce. Chlapci získali 13 bodů v průměru a dosáhli tak na 50% úspěšnosti. Vidíme tedy, že dívky byly lepší v plnění didaktického testu, avšak nelze říct že dosáhly na výrazněji lepší výsledky.

Předpoklad č. 3 se tedy nepotvrdil.

Předpoklad č. 4: Předpokládáme, že nejlehčí úkol bude testová položka č. 12.

Tabulka č. 16 (viz výše) nám přehledně ukázala, s jakou úspěšností se žáci potýkali v rámci jednotlivých testových položek. Díky této tabulce tedy můžeme zjistit, že testová položka s procentuální úspěšností 71 % nebyla pro žáky ta nejjednodušší. Tou se stala testová položka č. 2, kterou žáci splnili s 90% úspěšností. Zpětně hodnotíme, že pokud bychom přidali k testové otázce č. 12 mimo obrázků i nápovědu v podobě názvu objektu a žáci tak měli možnost pouze přiřazovat obrázky k názvům, byla by pravděpodobně tato otázka jednodušší.

Předpoklad č. 4 se tedy také nepotvrdil.

Předpoklad č. 5: Předpokládáme, že nejtěžší úkol budou testové položky č. 7 a 8.

V rámci vyvrácení či potvrzení tohoto předpokladu se musíme obrátit opět na tabulku č. 16 (viz výše). Zde zjistíme, že nejvíce žáky potrápila překvapivě testová položka č. 9, kterou zvládli žáci splnit pouze s 9% úspěšností. Zde musíme upozornit na fakt, že pouze jediný žák získal plný počet bodů za danou testovou položku, tedy dvou bodů. Druhá nejtěžší položka z pohledu procentuální úspěšnosti byla testová položka č. 10. Žáci projevili nedostatečné znalosti

a testovou položku úspěšně zvládlo pouhých 28 % jedinců. Testová položka č. 7 byla až třetí nejtěžší položkou didaktického testu, překvapivých 49 % žáků tuto testovou položku zvládlo úspěšně. Testová položka č. 8 byla až šestá nejtěžší, když se před ní dostaly testové položky č. 1 a č. 6. Testové položky č. 1 a č. 6 zvládli žáci s velmi podobnými výsledky, tedy 51% úspěšností, zatímco testová položka č. 8 v rámci úspěšnosti dosáhla až na téměř 60 %.

Předpoklad č. 5 se nepotvrdil.

6.4.1 Shrnutí

Na začátku výzkumného šetření jsme si stanovili jeden hlavní cíl a několik dílčích cílů. Hlavním cílem našeho šetření bylo zjistit, jaké znalosti mají žáci 5. ročníků ZŠ Moravskotřebovska o svém regionu, o regionu, ve kterém žijí, vyrůstají, vzdělávají se a v neposlední řadě získávají povědomí o svém blízkém i širokém okolí. Míru těchto znalostí jsme se rozhodli ověřit prostřednictvím nestandardizovaném testu, který jsme za účelem šetření vytvořili. Testování se zúčastnilo 79 žáků 5. ročníků tří škol. Jednalo se o dvě školy, které se nacházejí přímo ve městě Moravská Třebová a jednu školu, která se nachází ve vesnici Kunčina nacházející se v bezprostřední blízkosti Moravské Třebové a zároveň spadající do regionu Moravskotřebovska.

Celkový počet tříd, který se zúčastnil testování tedy dosáhl počtu 5.

Nestandardizovaný test obsahoval takové otázky, kterými jsme chtěli prověřit znalosti žáků jak z historie, tak i ze současnosti regionu. Šlo tedy o zjištění všeobecných znalostí regionu.

Dílčím cílem bylo zjistit, zda jsou mezi jednotlivými školami v regionu patrné vědomostní rozdíly. Vzhledem k výsledkům musíme konstatovat, že rozdíly jsou, a to značně veliké. Zatímco jedna škola dosáhla poměrně slušných výsledků, o druhé škole můžeme tvrdit, že znalosti žáků o regionu, ve kterém žijí, jsou nedostatečné. Nejhůře sice dopadli žáci školy, která nesídlí přímo v Moravské Třebové, nicméně podobně špatného výsledku dosáhli i žáci třídy, která se nachází v samém srdci Moravské Třebové, a to v těsné blízkosti náměstí T. G. Masaryka i budovy zámku. Lze tedy pravděpodobně vyvodit, že ani tak nezáleží na tom, kde se daná škola nachází, ale co její učitelé předávají za regionální informace žákům a jakým směrem je vedou.

Dalším dílčím cílem bylo zjistit, jaké jsou rozdíly ve vědomostech dívek a chlapců. Zde nás nepřekvapilo, když jsme z výsledků zjistili, že dívky si v didaktickém testu vedly o něco lépe než chlapci.

Dalším dílčím cílem bylo zjistit, jaké testové položky dělají žákům největší potíže a které jsou pro žáky naopak lehké. Z výsledků plyne, s čím měli žáci při plnění didaktické testu potíže a co jim naopak nečinilo problémy žádné.

Co se výsledků testů týká, bylo na začátku našeho šetření navrženo osloveným ředitelům a zástupcům škol, že jim budou výsledky po vyhodnocení předány. Po vyplnění a vrácení testových archů už se ale nikdo zpětně neozval, nezajímal se o žádné výsledky. To můžeme přičítat možná době covidové, ale myslíme, že s větší mírou to můžeme přičítat osobám, se kterými jsme komunikovali. Mrzí nás, že nemůžeme výsledky předat pověřeným osobám, nicméně pokud tyto odmítají, pak je tedy na nás, jak výsledky zpracujeme a jaká navrhujeme opatření.

6.5 Navrhované doporučení

Jedním z dílčích cílů bylo zjistit, zda existují rozdíly ve vědomostech žáků jednotlivých tříd a škol. Z výsledků testů vyplynulo, že tyto rozdíly nejen že existují, ale jsou poměrně markantní. Dokonce i ve třídách jednotlivých škol jsou rozdíly, sice nepatrné, ale přesto jsou. Jak je to možné? Myslíme si, že se potvrzuje, že učitel, jeho osobnost, a zvláště pak jeho přístup a ochota k práci s regionálními prvky mají zásadní vliv na žáky, na jejich vědomosti o regionu a povědomí o místech v jejich bezprostředním okolním světě, ve kterém žijí.

Jako doporučení bych navrhovala, aby se učitelé vlastivědy z jednotlivých škol regionu sešli a předali si své zkušenosti v rámci výuky o regionu. Případně bych viděla jako velmi prospěšné, kdyby se v rámci regionu vytvořila skupina pedagogů z regionu, která by byla kompetentní k vytvoření pracovních listů, které by se věnovaly regionu. V praktické části této práce proto navrhujeme projekt, který bychom také doporučili jednotlivým školám využít.

Dále nás z výsledků překvapilo a zarazilo, že žáci neznají slavné moravskotřebovské rodáky.

Pouze jeden žák z celkového počtu 79 získal v testové položce č. 9 plný počet bodů, tedy 2. To je dosti špatný výsledek vedoucí k zamyšlení.

Pro žáky by bylo užitečné znát osobnosti, které se narodily, vyrůstaly a studovaly na stejném místě jako oni samotní a zároveň se dokázaly stát slavnými a úspěšnými. Je to informace, která by měla jistě v rámci výuky zaznít, zvláště v době, kdy se každý snaží vyniknout.

Také nás ve výsledcích testu nepříjemně zaskočilo, jak omezené povědomí mají žáci o nejvýraznější ikoně Moravské Třebové, tedy o zámku. Dalo by se předpokládat, že zámek, který nabízí poměrně velké množství kulturních aktivit a kam žáci mohou pravidelně docházet jednak do veřejné knihovny, tak i do ZUŠ, budou znát žáci lépe. Nicméně to se nepotvrdilo.

Doporučovali bychom, aby učitelé využívali veškeré dostupné možnosti k zařazování regionálních prvků do výuky. Jedná se například o vlastivědné vycházky, návštěvy muzeí a výstav. Žáci by měli dostat možnost zažít si návštěvu nejen veřejné knihovny, ale i expozic umístěných na zámku, ať už stálých či dočasných. Pokud se jedná o zařazení regionálního prvku do sportovních aktivit, lze s žáky absolvovat pěší celodenní výlet po okolí.

Regionální prvky lze a je nutno zařazovat do všech vyučovacích předmětů. V hodinách přírodopisu je potřeba využívat regionálních map, nahrávek či vlastních fotografií. V rámci vlastivědy lze zařazovat výuku místního historického vývoje a sledovat vývoj kultury a tradic. V hodinách českého jazyka a literatury lze například pracovat s texty místních pověstí. Výhodou regionálních prvků je také bezesporu jejich interdisciplinárnost, což lze využít právě v projektových hodinách či dnech.

Cílem učitele na 1. stupni ZŠ by mělo být žákům předávat informace co nejpestřeji a zajímavě. V dnešní době, kdy lze volit různé metody a formy výuky, bychom jako pedagogové měli využít všech možností, jak žáky zaujmout a předat jim nejen strohé a obecné informace, ale zařadit do výuky co nejvíce regionálních prvků a předat jim spolu s vědomostmi i kus lásky ke kraji, ve kterém žijeme a úcty k historii, ke generacím, které vytvořili krajinu, do které jsme se narodili a touhu dál zvelebovat a hýčkat region, kde chceme a budeme vychovávat naše děti.

Na základě výsledků získaných výzkumným šetřením jsme se proto rozhodli vytvořit celoroční projekt, který žákům zážitkovou formou zprostředkuje co nejvíce vědomostí o regionu Moravskotřebovsko.

PRAKTICKÁ ČÁST

ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI

Na základě zjištěných dat z šetření regionálních vědomostí žáků 5. tříd ZŠ na Moravskotřebovsku jsme se rozhodli navrhnout v praktické části diplomové práce projekt s názvem Můj domov – můj region.

Projekt obsahuje především regionální učivo a svým zaměřením cílí na žáky 5. tříd ZŠ moravskotřebovského regionu. Z hlediska časové náročnosti se jedná o projekt dlouhodobý.

Naší snahou je žákům nabídnout učivo o regionu a jeho prvcích takovou formou, aby je přijímání nových znalostí naplňovalo, aby je projekt obohatil nejen po stránce vědomostní, ale také sociální a v neposlední řadě psychomotorické. Samozřejmostí našeho projektu a jeho nedílnou součástí je také naplňování klíčových kompetencí v takové míře, jak je stanovuje RVP ZV.

Dílčím cílem je předávat učivo žákům tak, aby problematiku regionu vzali za své a aktivně se podíleli na průběhu projektu i jeho závěrečném zhodnocení.

Vzhledem k množství a různorodosti regionálních prvků je projekt koncipován maximálně interdisciplinárně. Snahou projektu je vyhnout se omezení předávat regionální vědomosti pouze v předmětech vlastivěda a přírodověda, k čemuž často ona regionální výuka tíhne.

Základní linie projektu a činností s ním spojených je předem naplánována, avšak ponechává dostatečný prostor pro spolupráci žáků. Předpokládáme, že postupně budou žáci do projektu zapojovat svoje nápady, návrhy a myšlenky. Projekt jako takový se nemusí striktně držet nastavených aktivit, naopak je nutné, aby jej učitel dokázal aktivně měnit s přihlédnutím k dovednostem a schopnostem svých žáků. Co za nutné naopak považujeme, je dodržet cíle projektu, které jsou námi nastaveny.

Na základě projektu předpokládáme, že se žáci zevrubněji seznámí s regionem, ve kterém vyrůstají a žijí. Prohlédnou si okolí školy a celého města na vlastní oči a pod dohledem pedagoga připraveného podněcovat otázky a zodpovídat je na základě vlastních vědomostí. Žáci se tak dozví

nové poznatky, mimo jiné o místní floře, fauně, ale i o městských památkách a jiných zajímavostech regionu, např. zajímavých turistických cílech regionu. Zdokonalí se ve vyhledávání informací a jejich třídění. Během projektu je žádoucí, aby si žáci osvojili práci skupinovou i individuální a upevnili svoje sociální dovednosti a schopnosti. Doufáme taktéž, že průběh projektu bude přínosem nejen pro žáky, ale také pro pedagoga.

I když je projekt navržen pro moravskotřebovský region, myslíme si, že po vhodných úpravách by mohl být aplikován na další regiony.

NÁVRH PROJEKTU

Název projektu: MŮJ DOMOV – MŮJ REGION

Časový rámec: jeden školní rok

Ročník: 5.

Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Cíle:

- kognitivní

- žák využívá již nabytých vědomostí
- žák získává nové vědomosti o regionu Moravskotřebovska
- žák určí polohu regionu v rámci ČR a kraje

- afektivní

- žák sleduje výklad učitele
- žák zodpovídá za svou práci
- žák si vytváří pozitivní vztah ke svému regionu
- žák aktivně pracuje individuálně i ve skupině
- žák diskutuje ve skupině v rámci společenských norem
- žák se podílí na výsledku skupinové práce a je za ni spoluzodpovědný

- psychomotorické

- žák aplikuje získané dovednosti v praxi (např. při práci s mapou)
- žák nově získané informace využije při tvorbě výstupního produktu
- žák umí vyhledávat v mapě požadované cíle (památky, turistické cíle, vodstvo, aj.)
- žák se přizpůsobí různým výukovým aktivitám
- žák se vědomě soustředí na splnění úkolu
- žák provádí činnost na základě požadavků pedagoga

Klíčové kompetence

- kompetence k učení:

- vybírá a využívá pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie, plánuje, organizuje a řídí vlastní učení, projevuje ochotu věnovat se dalšímu studiu
- vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě
- propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí
- posoudí vlastní pokrok, kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich

- kompetence k řešení problémů:

- využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení
- volí vhodné způsoby řešení
- činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí

- kompetence komunikativní:

- formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory
- účinně se zapojuje do diskuse
- rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, tvořivě je využívá ke svému rozvoji

- kompetence sociální a personální:

- účinně spolupracuje ve skupině
- podílí se na utváření příjemné atmosféry v týmu, v případě potřeby poskytne pomoc nebo o ni požádá
- chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu

- kompetence občanské:

- respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, projevuje pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost, aktivně se zapojuje do kulturního dění a sportovních aktivit

- kompetence pracovní:

- používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky

- kompetence digitální:

- ovládá běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby; využívá je při učení
- získává, vyhledává, kriticky posuzuje, spravuje a sdílí data, informace a digitální obsah
- vytváří a upravuje digitální obsah, kombinuje různé formáty

Organizační formy:

- *projektová výuka*

Výukové metody:

- *metody slovní:*

- monologické: vysvětlování, vyprávění, instruktáž
- dialogické: rozhovor, diskuse

- *metody názorně demonstrační:*

- pozorování

- *didaktické hry*

Materiální a didaktické prostředky

- mapa ČR, mapa Evropy, mapa města Moravská Třebová
- učebnice, encyklopedie, knihy
- PC s připojením na internet, fotoaparát, tiskárnu
- pracovní listy

Výstup projektu

- individuální rovina: portfolio
- skupinová rovina: informační leták určený k propagaci města a regionu

Portfolio

Individuálním výstupem projektu je portfolio. Jde o sešit, blok či tvrdé desky, do kterých se následně budou vkládat tzv. euroobaly. Je potřeba vzít v úvahu cenovou dostupnost, ale také fakt, že předpokládáme vysokou intenzitu manipulace s portfoliem. Portfolio lze pojmout i jako deník. Ve výsledku by se však mělo jednat o osobní učebnici regionu. Zde je třeba ponechat žákům svobodný přístup. Ve výsledku bude třeba ocenit kreativnější a aktivnější jedince, ale nelze trestat ty, kteří na tvoření nemají dostatečný prostor a příležitosti. Proto je žádoucí na portfoliu pracovat pravidelně společně, kdy obsah tvořený ve škole bude zavedený jako povinný, a to i v případě, kdy si ho budou žáci dopracovávat doma.

Informační leták o městě a regionu určený k propagaci

Skupinovým výstupem projektu by měl být libovolný informační leták určený k propagaci města a regionu, a to na základě vytvořených portfolií. Podobu konkrétního letáku

není potřeba určit hned na začátku projektu. Je nutné nejdříve žákům nabídnout škálu možností, jak může takový leták vypadat.

Realizace projektu

Návrh dlouhodobého projektu představíme žákům co nejdříve po začátku školního roku, tedy ideálně v září. Vyhradíme si aspoň jednu vyučovací hodinu, kterou věnujeme představení projektu. Žákům předneseme cíl projektu a jeho předpokládaný průběh. Žáky vyzveme, aby si naplánovali podobu portfolia, je možné, že každý se toho zhostí po svém, to je v pořádku. Chceme, aby si každý našel formu portfolia, se kterou se mu bude dobře pracovat, neboť ho portfolio bude provázet po celou dobu 5. ročníku ZŠ.

Jasně stanovíme pravidla závěrečného hodnocení projektu. Necháme dostatečný prostor žákům k diskuzi.

Otázky, na které je potřeba si s žáky společně odpovědět:

- Co bude muset obsahovat portfolio?
- Kolik času věnujeme projektu?
- S jakou frekvencí zařadíme projektové hodiny do rozvrhu – jednou za měsíc/jednou za dva týdny?
- Co se bude hodnotit a jak?
- Bude se projekt hodnotit průběžně anebo až jeho výsledek?

Odpovědi, ke kterým by měl pedagog směřovat:

- Portfolio bude muset k závěrečnému hodnocení obsahovat materiály, které budeme společně vymýšlet, plnit a tvořit; veškerý další obsah je libovolný.
- Projektu věnujeme dostatečné množství času v průběhu školního roku přímo ve vyučování. Věnování se portfoliu dobrovolně ve volném čase by mělo být ze strany pedagoga podněcováno a podporováno, avšak nevymáháno pod hrozbou trestu.
- S žáky bych se domluvila na pevné vyučovací hodině jednou za 14 dní, kterou bych cíleně věnovala portfoliím. Během této hodiny by probíhala diskuze a prezentace nových listů v portfoliu. Taktéž by hodina mohla být věnována dopisování, dokreslování a zdobení portfolií. Jako pedagog bych si stanovila, že se tématu regionu budu věnovat aspoň jednou týdně. Tato práce však nemusí nutně spadat přímo do práce na projektu, avšak pokud se téma hodiny týká regionu, například pracujeme-li s místní pověstí v hodině českého jazyka, upozorníme žáky, aby si danou pověst nezapomněli vložit do portfolia.

- Hodnotit se bude práce na projektu, průběžné vedení portfolia a jeho výsledná podoba. Skupinově se bude hodnotit výsledný reklamní produkt a jeho prezentace před třídou.
- Hodnotit se bude celá doba práce na projektu, tedy nejen závěrečný produkt. Je nutné žáky upozornit, že na konci projektu je čeká sebehodnocení.

V průběhu školního roku potom dle našich potřeb a možností zařazujeme práci s regionálními prvky. Žáky vždy při práci upozorníme, že pracujeme právě s prvky regionu, a že výslednou práci, ať už se jedná o pracovní list, výtvarný produkt nebo fotografii, mají vložit do portfolia. Žákům tak postupně bude vznikat ucelený systém vědomostí o moravskotřebovském regionu. Pedagogům bych v tomto případě doporučila spolupracovat s rodiči. Rodiče nám mohou poskytovat fotografie z regionálních akcí, které navštíví s žákem ve volném čase. Bylo by dobré zmapovat i profesní zaměření rodičů, neboť se může stát, že rodič některého žáka bude zaměstnanec kulturních služeb, nebo bude ochoten přijít do třídy uspořádat besedu s žáky o libovolném regionálním prvku. V případě, že některý z žáků navštíví ve volném čase kulturní regionální akci, je potřeba mu ve vyučování dát prostor, aby akci představil spolužákům, pokud je možnost, může akci zprostředkovat pomocí fotografií. V této fázi je také potřeba spolupráce rodičů.

Nyní uvádíme činnosti, které lze s žáky vykonávat v průběhu celého školního roku a pracovat tak s regionálními prvky ve výuce. Pro větší přehlednost jsme jednotlivé činnosti rozvrhli do jednotlivých měsíců, avšak je na učitelích a aktuálních podmínkách, jak si jednotlivé akce poskládají. K některým činnostem uvedeme pouze orientační návod na realizaci, některé činnosti doprovází pracovní listy pro ilustraci.

Září

- Zakládání portfolií
  - Ve výtvarné výchově tvoříme design portfolia a úvodní stránky.
  - Každý si do svého portfolia zapíše všechny informace, které dosud o městě a regionu zná. Podporujeme žáky, aby vypsali vše, co si myslí, že vědí, i kdyby informace nebyla pravdivá. Nyní nám jde o prvotní nahlédnutí do vědomostí o regionu, na kterém můžeme následnou práci stavět.
- Práce s mapou
  - Je třeba vědět, v kterém kraji se nachází náš region; kde se nachází hlavní město kraje a okresu a jak se jmenují.
  - Pro práci s mapou využijeme Pracovní list 1 a pracujeme s pomocí atlasu České republiky a Evropy.

- Práce se symboly města
  - Žákům pustíme na úvod znělku města (dostupná na [Symboly města - Moravská Třebová \(moravskatrebova.cz\)](http://Symboly města - Moravská Třebová (moravskatrebova.cz))), diskutujeme o symbolech města, jejich funkci a významu. Dále pracujeme s Pracovním listem 2 a necháme žáky vyhledávat informace pomocí internetových stránek města.

Říjen

- Aktivní poznávání okolí
  - Aktivním poznáváním okolí je myšleno využití přírody ve městě k provozování sportovních aktivit mimo sportovní areály. Žáky vedeme k využívání veřejného prostoru k posílení fyzické kondice. V rámci předmětu tělesná výchova navštívíme Fit stezku na Křížovém vrchu nebo rekreační areál Knížecí louka, kde můžeme běhat, hrát hry nebo provádět jiné vhodné sportovní aktivity.
- Významná data v historii města
  - Motivací pro významná data v historii města může být, pokud žáky požádáme, aby si sepsali významná data pro ně samotné. Je pravděpodobné, že všichni uvedou datum svého narození. Žáky vedeme k myšlence, že i pro město má jeho „narození“ největší význam. Za účelem zjištění významných dat v historii města se vydáme k Bráně času, která je umístěna u areálu Knížecí louky. Jedná se o sošku, jež umělecky znázorňuje významná data v historii města. Žáci pracují ve skupinách – nyní si mají zapsat 10 významných letopočtů, o kterých si myslí, že jsou pro město nejdůležitější. Po návratu do třídy vytvoříme s žáky velkou časovou osu a každá skupina má za úkol na tuto osu nanést svých 10 vybraných letopočtů i s událostí, která se tehdy stala. S žáky debatujeme nad jejich výběrem. Časová osa nám nyní bude zdobit třídu a může nám pomoci při učení o všeobecných dějinách ve vlastivědě. Žáci tak uvidí, co se dělo v našem městě a mohou tak porovnat dějiny ČR a dějiny města. S časovou osou je žádoucí nadále pracovat – vnášíme do ní během školního roku významná data. Práci s letopočty zakončíme triminem – Pracovní list 3.

Listopad

- Návštěva Muzea
  - Před samotnou návštěvou s žáky pracujeme s pracovním listem 4 a videem *Muzeum egyptské princezny v Moravské Třebové*, volně dostupné na internetové stránce

YouTube. Před spuštěním videa s žáky pracovní list projdeme, vysvětlíme a zjišťujeme, zda na některé otázky neznají odpověď už nyní.

- Návštěvu muzea plánujeme s dostatečným předstihem, pokud je v silách pracovníků muzea, požádáme o krátkou komentovanou prohlídku.
- Po návštěvě muzea dáme žákům prostor pro diskuzi o muzeu, co je zaujalo, co jim líbilo. Jejich úkolem je napsat v portfoliu krátkou zprávu o muzeu, jeho budově a zakladateli a další významné informace, které je zaujali. Případně dodáme obrázky budovy muzea k nalepení.

Prosinec

- Práce s textem – místní pověsti
  - Místní pověsti nám mohou posloužit jak k procvičování čtení s porozuměním, tak k poznávání regionální kultury. K činnosti doporučujeme vyhledat kvalitně zpracované pověsti, v případě moravskotřebovského regionu se opíráme o publikace Pověsti Moravskotřebovska. K práci může sloužit Pracovní list 5.
- Návštěva zvolené kulturní adventní akce
  - Během adventního času je Moravská Třebová plná akcí pro děti – ať už se jedná o různé Mikulášské akce, adventní koncerty nebo vánoční trhy. Jako pedagogové sledujeme dění ve městě a hledáme akce vhodné pro třídní kolektivy. Také žákům pravidelně předkládáme návrhy na kulturní akce, které se ve městě dějí a podněcujeme je k návštěvě některé z nich. Pokud některý z žáků navštíví akci ve svém volném čase, dostane prostor představit tuto akci spolužákům, je-li možnost, promítneme fotografie z akce.

Leden

- Práce s videoukázkou
  - Na internetu je plno videí pojednávajících o Moravské Třebové. Pro práci s videoukázkou jsem vybrala ukázkou s názvem „Moravská Třebová - první část“, která je volně k dispozici na stránkách Youtube.com. Žákům rozdáme pracovní list 6, než jim pustíme ukázkou, projdeme všechny otázky, objasníme nejasnosti a případně se ptáme, zda někteří neznají odpovědi na otázky ještě před puštěním videa. Po vyplnění překontrolujeme společně odpovědi, následovat by měla diskuze s žáky.

Únor

- Hudební výchova
  - I do předmětu hudební výchova lze vložit regionální prvek – práce s regionální písní. K moravskotřebovskému regionu se váže celá řada lidových písní, bohužel je však na škodu, že všechny původní písně jsou v německém jazyce a velmi těžko je lze vyhledat. Nicméně pro zjednodušení si můžeme vypomocet jednoduchou, avšak německou lidovou písní – jde nám především o to, zprostředkovat žákům lidovou píseň v původním znění. K této lekci poslouží pracovní list 7.
- Masopust
  - Bavíme se s žáky o místních masopustních tradicích. Jak se slavil kdysi, když město bylo obydlené německým obyvatelstvem? Jak ho slavíme dnes? Probíhá ve městě nějaké masopustní veselí? Pokud ano, půjdete na něj?
  - Velmi důležité zde je připomenout, že masopustu hřebečtí Němci říkali „*Fosent*“ a tradicí bylo při masopustních zábavách to, že muži vyhazovali ženy při tanci co nejvýš, neboť se tradovalo, že jak vysoko žena vylétne, tak vysoko ten rok vyroste len.

Březen

- Návštěva informačního centra
  - Je velmi pravděpodobné, že většina žáků bude mít s návštěvou informačního centra vůbec první zkušenost v životě. Je důležité kontaktovat pracovníka centra a domluvit se s ním na termín a hodinu návštěvy. Bylo by vhodné, kdyby byl pracovník centra ochoten žákům podat základní informace o funkci informačních centrech jako takových, pokud by následovala drobná rozprava s žáky, bylo by to ideální. Nicméně pokud by nebyli pracovníci centra sdílní, je třeba věnovat přípravě návštěvy dostatečný prostor již ve škole a poučit žáky o fungování informačního centra a jeho významu v turistickém ruchu.
  - Žáci by si z centra měli odnést dostatečný vzorek materiálu (letáky, reklamy, zpravodaje, pozvánky), aby měli možnost se rozhodnout o tom, jakou podobu bude mít informační leták.
  - V tuto chvíli již rozdělíme žáky do skupin, ať mohou začít pracovat na finálním produktu.

Duben

- Návštěva zámku
  - Před návštěvou zámku si s žáky zopakujeme, co již o zámku z předchozích lekcí víme. Který významný muž zámek vybudoval? Jaký je typický architektonický znak našeho renesančního zámku? Co vše nám v dnešní době může nabídnout areál zámku? Také žáky připravíme na to, že v areálu zámku budeme malovat, žáci si zvolí dle svého uvážení, zda tužkou nebo uhlem.
  - V ideálním případě by bylo dobré s žáky absolvovat jeden z prohlídkových okruhů. Pokud to z jakéhokoliv důvodu není umožněno, domluvíme si aspoň návštěvu místní veřejné knihovny Ladislava z Boskovic.
  - Po všech prohlídkách vyzveme žáky, aby si prošli nádvoří zámku a vybrali si takové místo, ze kterého se jim budou dobře malovat arkády.

Květen

- Práce na informačním letáku
  - Intenzivně s žáky pracujeme na informačním letáku. Dáváme jim dostatečný prostor pro tvorbu ve škole. Předpokladem je, že k vytvoření letáku budou používat PC a je to i žádoucí, neboť si právě v této fázi maximálně procvičí své technické dovednosti. Pedagog funguje jako poradce, případně pokud žáci požádají, pomůže.
- Vycházka k rozhledně Pastýřka
  - Před vycházkou doporučuji práci s mapou města a pracovním listem 8.
  - Pracovní listy si vezmeme s sebou, u rozhledny s nimi budeme dále pracovat. Každý žák totiž u rozhledny bude mít za úkol ze svých poznámek připravit ucelený text v podobě jednoho ze dvou nabídnutých žánrů – bajka nebo pohádka. Ještě před tvorbou textu si zopakujeme hlavní znaky těchto literárních útvarů. Rozhledna Pastýřka nemusí být hlavní postavou, avšak musí v bajce, nebo pohádce významně figurovat. Tímto způsobem si žáci zcela mimovolně procvičí sloh.
  - Pro cestu zpět volíme variantu kolem Pekla, kde se zastavíme a s žáky si povídáme o významu textilního průmyslu v regionu. Ptáme se žáků, zda ví, co je to len a jak se zpracovává. Žáky navedeme na tkalcovství, protože bude následovat aktivita spojená s tkaním. Na ploše 3x3 m nachystáme „tkalcovský stav“, jedná se o kolíky, mezi které natáhneme provázky. Žáci budou mít za úkol nyní chodit po lese a hledat vhodné materiály na tkaní (provlékání). Vznikne tak zajímavá přírodní tkanina. Tu v lese ponecháme a do portfolií si vlepíme její fotografii, kterou pořídí pedagog,

nebo po dohodě žáci samotní. Variantou mohou být menší stavy (např. 1x1 m) a žáky rozdělit do skupin, vznikne tak různorodější škála „tkanin“.

Červen

- Kompletace portfolií a informačních letáků
  - začátkem června proběhne finální kompletace portfolií a jejich kontrola. Žáci by měli mít hotové informační letáky a nejpozději v druhém týdnu června bychom je měli tisknout.
- Prezentace informačních letáků
  - Prezentaci uspořádáme za přítomnosti rodičů, kteří budou představovat turisty. Každá skupina žáků představí svůj výsledný produkt, pohovoří o Moravské Třebové a pozve „turisty“ k návštěvě našeho regionu.
- Závěrečné hodnocení
  - Probíhá v kruhu a pedagog postupně zhodnotí práce všech skupin a následně hodnotí jednotlivce a jejich portfolia. Zhodnotí celoroční práci všech žáků a jejich posun.
  - Každý žák provede sebehodnocení – jak se mu na projektu pracovalo, zda ho projekt obohatil, co mu poznání o městě přineslo a jak se změnily od září jeho vědomosti o regionu a městě. K tomu bude sloužit srovnání prvního zápisu, který proběhl v září.

Závěr

Chtějí-li učitelé ve výuce uplatňovat didaktické zásady, jak je stanovil už Jan Ámos Komenský „od známého k neznámému, od blízkého ke vzdálenému“, měli by cítit, a to zejména na I. stupni ZŠ, regionální vlastivědu. Jedině skrz regionální prvky žákům umožníme vhled do všeobecného dění, pokud začneme právě v regionu, který nás obklopuje. Umožníme-li žákům na začátcích studia poznávat svět jako blízké a přátelské prostředí, jejich touha poznávat další a širší okolí bude růst spolu s nimi. Toto poznávání by mělo být založeno na poznávání všemi smysly, tedy „vidět na vlastní oči, slyšet na vlastní uši a zažít vlastními prožitky.“ Je tedy žádoucí využívat regionální prvky ve výuce učitele primární školy.

Cílem diplomové práce bylo zjistit, zda mají žáci 5. ročníků ZŠ Moravskotřebovska dostatečné znalosti o svém regionu.

Teoretická část práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první kapitole jsme stručně vymezili základní pojmy týkající se regionu a regionálních prvků. Ve druhé kapitole jsme se věnovali Rámcovému vzdělávacímu programu pro základní školy, a to především vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět, ve které je ukotvena regionální výuka. Třetí kapitola seznamuje s městem Moravská Třebová, jeho historií, současností, vymezuje pamětihodnosti města, kulturu a tradici, pověsti a v neposlední řadě se zabývá zajímavostmi, které se v moravskotřebovském regionu nachází. Čtvrtá kapitola se věnuje projektové výuce. Stručně popisuje historii projektové výuky a překládá mimo jiné fáze projektové výuky a její klady a zápory.

Empirická část se věnuje hlavnímu cíli diplomové práce, tedy zjištění zda mají žáci 5. ročníků ZŠ Moravskotřebovska dostatečné znalosti o svém regionu. Míra těchto znalostí byla ověřena prostřednictvím nestandardizovaném testu. Testování se zúčastnilo 79 žáků 5. ročníků tří škol Moravskotřebovska Na základě důkladného rozboru jednotlivých testů bylo zjištěno, že z pěti předpokladů se potvrdil pouze jeden, a to předpoklad č. 1: Předpokládáme, že žáci 5. ročníků základních škol budou mít slabé znalosti o regionu Moravská Třebová. Zbylé předpoklady se nepotvrdily. Nicméně i přesto, že se potvrdil pouze jeden předpoklad, je vidět, že žáci mají velmi slabé znalosti o regionu. Došli jsme k závěru, že je žádoucí navrhnout jistá řešení a opatření, aby vědomosti o regionu žáků byly na lepší úrovni, a aby žáci v budoucnu dosahovali lepších výsledků. Jedním z navrhovaných řešení je komunikace místních učitelů jednotlivých škol a předávání si vlastních zkušeností s regionální výukou.

V praktické části je předložen návrh na dlouhodobý projekt Moje domov – Můj region, který si klade za cíl zvýšit povědomí žáků o moravskotřebovském regionu, a to vhodnou formou. Vzhledem k variabilitě regionálních prvků je vhodné a žádoucí zařazovat tyto do všech vyučovacích předmětů.

Literatura

COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-958-0.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu. 2., rozš. české vyd.* Přeložil Vladimír JŮVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z didaktiky*. České Budějovice: Pedagogická fakulta, 1993. ISBN 80-7040-071-4.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

JEZBEROVÁ, Romana. *Žákovské projekty: cesta ke kompetencím : příručka pro učitele středních odborných škol*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2011. ISBN 978-80-86856-77-3.

KERLINGER, Fred N. *Základy výzkumu chování: pedagogický a psychologický výzkum*. Praha: Academia, 1972.

KRATOCHVÍLOVÁ, Jana. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 978-80-210-4142-4.

KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1351-2.

MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

MARTÍNKOVÁ, Jana a Jiří ŠMERAL. *Pověsti Moravskotřebovska*. Ilustroval Vladimír ČADÍLEK, ilustroval František ŽÁČEK. Moravská Třebová: Kulturní služby města Moravská Třebová, 2004. ISBN 80-903564-0-0.

NEKUDA, Vladimír, ed. *Moravskotřebovsko, Svitavsko*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2002. Vlastivěda moravská. ISBN 80-7275-026-7.

NELEŠOVSKÁ, Alena a Hana SPÁČILOVÁ. *Didaktika primární školy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1236-5.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha: MŠMT, 2021.

VALENTA, Josef. *Pohledy: projektová metoda ve škole a za školou*. Praha: IPOS ARTAMA, 1993. ISBN 80-7068-066-0.

VAVRDOVÁ, Alena. *Didaktika vlastivědy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2263-3.

Internetové zdroje

Fit stezka [online]. [cit. 2023-04-07]. Dostupné z: <https://fit.moravskatrebova.cz/>

Hřebečské důlní stezky [online]. [cit. 2023-04-06]. Dostupné z : <https://www.venkazdyden.cz/tip-na-vylet/hrebecske-dulni-stezky/3570>.

Naučná stezka Boršovský les [online]. [cit. 2023-04-06]. Dostupné z : <https://lesy.cz/naucna-stezka/borsovsky-les/>.

Rozhledna Pastýřka [online]. [cit. 2023-04-06]. Dostupné z : <https://ic.moravskatrebova.cz/rozhledna-pastyrka/>.

Vyhlička u Plačící Anny [online]. [cit. 2023-04-06]. Dostupné z : <https://ic.moravskatrebova.cz/vyhlička-u-placici-anny/>.

Seznam tabulek

<i>Počty žáků dle tříd.....</i>	<i>34</i>
<i>Počty žáků dle pohlaví.....</i>	<i>35</i>
<i>Tabulka bodového ohodnocení jednotlivých položek.....</i>	<i>37</i>
<i>Tabulka pro hodnocení výsledků didaktického testu.....</i>	<i>38</i>
<i>Souhrnné vyhodnocení didaktického testu.....</i>	<i>39</i>
<i>Vyhodnocení didaktického testu dle jednotlivých tříd.....</i>	<i>39</i>
<i>Souhrnné rozložení výsledků testu dle námi stanoveného hodnocení.....</i>	<i>40</i>
<i>Souhrnné vyhodnocení výsledků – dívky.....</i>	<i>41</i>
<i>Vyhodnocení výsledků dle rozložení jednotlivých tříd – dívky.....</i>	<i>41</i>
<i>Rozložení výsledků testů dle námi stanoveného hodnocení – dívky.....</i>	<i>42</i>
<i>Souhrnné vyhodnocení výsledků – chlapci.....</i>	<i>42</i>
<i>Vyhodnocení výsledků dle rozložení jednotlivých tříd – chlapci.....</i>	<i>43</i>
<i>Rozložení výsledků testu dle námi stanoveného hodnocení – chlapci.....</i>	<i>43</i>
<i>Souhrnné vyhodnocení úspěšnosti jednotlivých testových položek.....</i>	<i>45</i>
<i>Testová položka č. 1 – úspěšnost jednotlivých tříd.....</i>	<i>46</i>
<i>Testová položka č. 2 – úspěšnost jednotlivých tříd.....</i>	<i>47</i>
<i>Testová položka č. 3 – úspěšnost jednotlivých tříd.....</i>	<i>48</i>
<i>Testová položka č. 4 – úspěšnost jednotlivých tříd.....</i>	<i>49</i>
<i>Testová položka č. 5 – úspěšnost jednotlivých tříd.....</i>	<i>50</i>
<i>Testová položka č. 6 – úspěšnost jednotlivých tříd.....</i>	<i>50</i>
<i>Testová položka č. 7 – úspěšnost jednotlivých tříd.....</i>	<i>51</i>
<i>Testová položka č. 8 – úspěšnost jednotlivých tříd.....</i>	<i>52</i>
<i>Testová položka č. 9 – úspěšnost jednotlivých tříd.....</i>	<i>53</i>
<i>Testová položka č. 10 – úspěšnost jednotlivých tříd.....</i>	<i>54</i>
<i>Testová položka č. 11 – úspěšnost jednotlivých tříd.....</i>	<i>56</i>
<i>Testová položka č. 11 - porovnání úspěšnosti chlapců a dívek.....</i>	<i>56</i>
<i>Testová položka č. 12 – úspěšnost jednotlivých tříd.....</i>	<i>57</i>
<i>Testová položka č. 12 - porovnání úspěšnosti chlapců a dívek.....</i>	<i>57</i>

Seznam příloh

<i>Příloha č. 1: Vědomostní test.....</i>	<i>72</i>
<i>Příloha č. 2: Pracovní list 1.....</i>	<i>75</i>
<i>Příloha č. 3: Pracovní list 2.....</i>	<i>76</i>
<i>Příloha č. 4: Pracovní list 3.....</i>	<i>77</i>
<i>Příloha č. 5: Pracovní list 4.....</i>	<i>78</i>
<i>Příloha č. 6: Pracovní list 5.....</i>	<i>79</i>
<i>Příloha č. 7: Pracovní list 6.....</i>	<i>80</i>
<i>Příloha č. 8: Pracovní list 7.....</i>	<i>81</i>
<i>Příloha č. 9: Pracovní list 8.....</i>	<i>82</i>

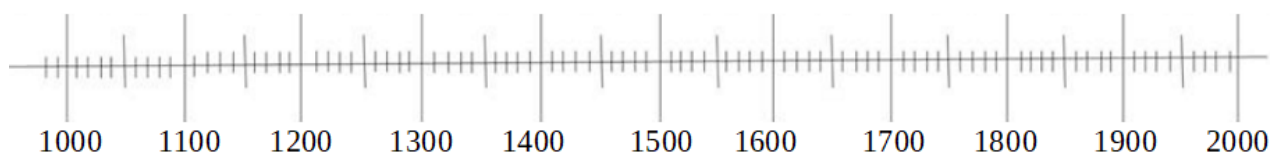
Přílohy

Příloha č. 1: Vědomostní test

Jméno: _____

Vědomostní test – Moravská Třebová

1. Na časové ose vyznač, kdy bylo město Moravská Třebová založeno – vyber z uvedených dat:

- a) 1492
- b) 1272
- c) 1812

2. Vyber a zatrhni, který znak patří městu Moravská Třebová?

a)

b)

c)

3. Jak se jmenuje říčka, která městem protéká? Napiš její název:

_____

4. Napiš, který úřední jazyk byl používán v regionu v období 1918 – 1945?

_____

5. Moravská Třebová má přezdívku:

- a) perla renesance
- b) perla baroka
- c) perla romantismu

6. Jak se jmenuje významné barokní sousoší, které na nachází na Křížovém vrchu?

- a) Morový sloup
- b) Kalvárie
- c) Sousoší svatého Floriána

7. U Rybního náměstí se nachází kamenné desky připomínající jistou tragickou událost, která v historii zasáhla město. Kterou událost připomínají?

- a) povodně
- b) požár
- c) morovou nákazu

8. Nejrozšířenějším průmyslem v regionu a zároveň průmyslem, díky kterému se město Moravská Třebová dostalo v historii na světový trh bylo:

- a) těžké strojírenství
- b) automobilový průmysl
- c) tkalcovský průmysl

9. Napiš jména aspoň dvou známých rodáků Moravské Třebové:

---

10. Napiš, co všechno můžeme v současné době navštívit na zámku (expozice i instituce).

---

11. Vytvoř z následující nabídky trojice „objekt – jméno – místo“

př.

budova	→	Radnice	→	náměstí TGM
socha		Magdalena a Ladislav ze Žerotína		Kostelní náměstí
princezna		Hubert		Muzeum
barokní sloup		Hereret		Nad Peklem
rozhledna		Plačící Anna		Hřebeč
renesanční škola		Morový sloup		Zámek
manželé		Pastýřka		Náměstí
důl		Latinka		Křížový vrch

12. Napiš ke každému obrázku název objektu, který se na fotce nachází

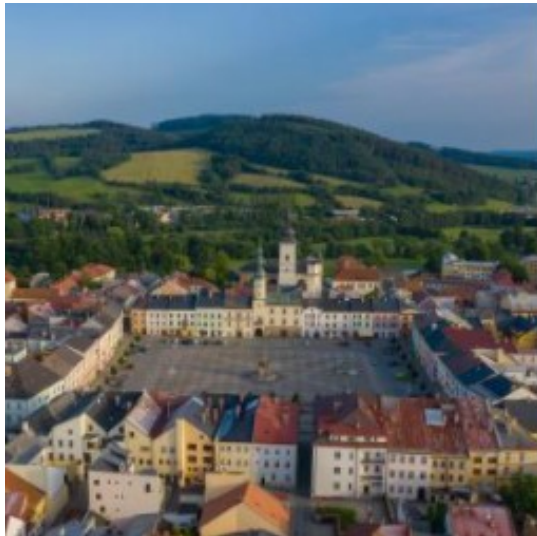
1.

2.

3.

4.

5.

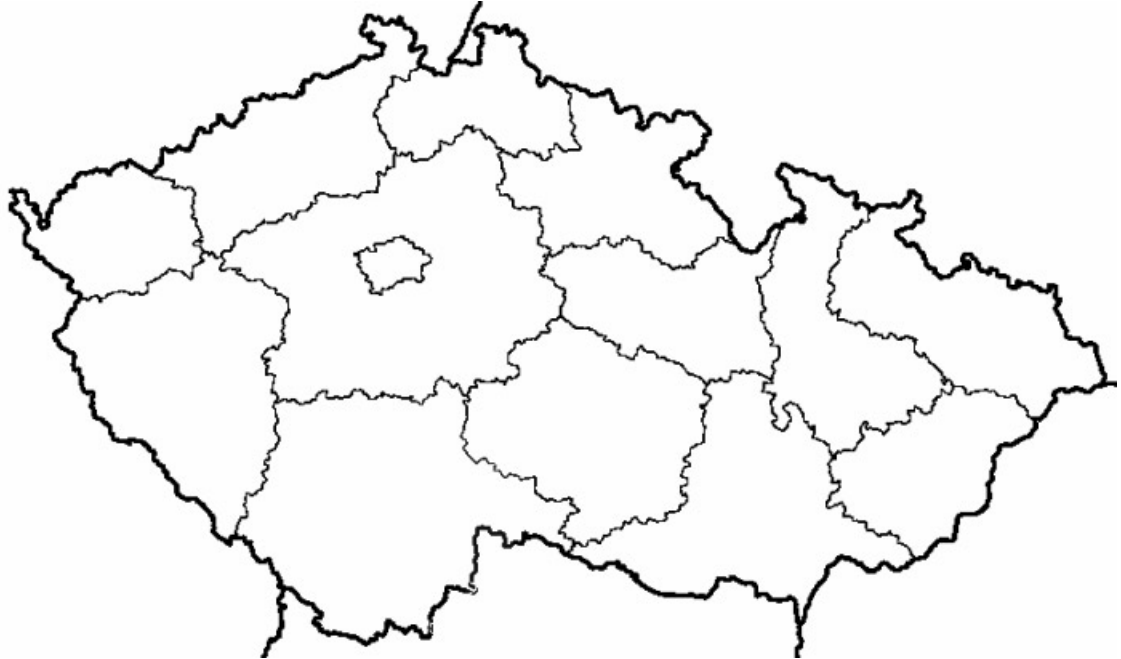

6.

Příloha č. 2: Pracovní list 1

Pracovní list 1 – Práce s mapou a atlasem

- 1) Pojmenuj, co vidíš na obrázku:
- 2) Víš, kolik krajů má ČR? Pomohou ti znázorněné hranice všech okresů.
- 3) S pomocí atlasu ČR najdi a vyznač kraj, ve kterém se nachází město Moravská Třebová.
- 4) Jak se nazývá kraj, který jsi vyznačil?
- 5) Pokud bys chtěl navštívit naše krajské město, do kterého města bys jel?
- 6) Pomocí atlasu ČR vyznač přibližně polohu našeho města.
- 7) Pomocí atlasu ČR jmenuj sousední kraj, který je nám nejbliže.
- 8) Odhadni, do jakého sousedního státu to máme nejbliže a do jakého nejdále.
- 9) Partnerskými městy Moravské Třebové jsou **Vlaardingen** (Holandsko), **Staufenberg** (Německo) a **Banská Štiavnica** (Slovensko). Zkus tato města vyhledat v atlasu Evropy a řekni, jakým světovým směrem bychom se museli vydat, abychom města mohli navštívit.
- 10) V jakém městě jsi byl v rámci ČR na výletě nejdál od Moravské Třebové? Zkus ho pomocí atlasu vyznačit ve slepé mapě a pojmenuj kraj, ve kterém se nachází. Pokud jsi zatím necestoval, vyznač pomocí atlasu ČR hlavní město ČR a zapiš si jeho název.

Příloha č. 3: Pracovní list 2

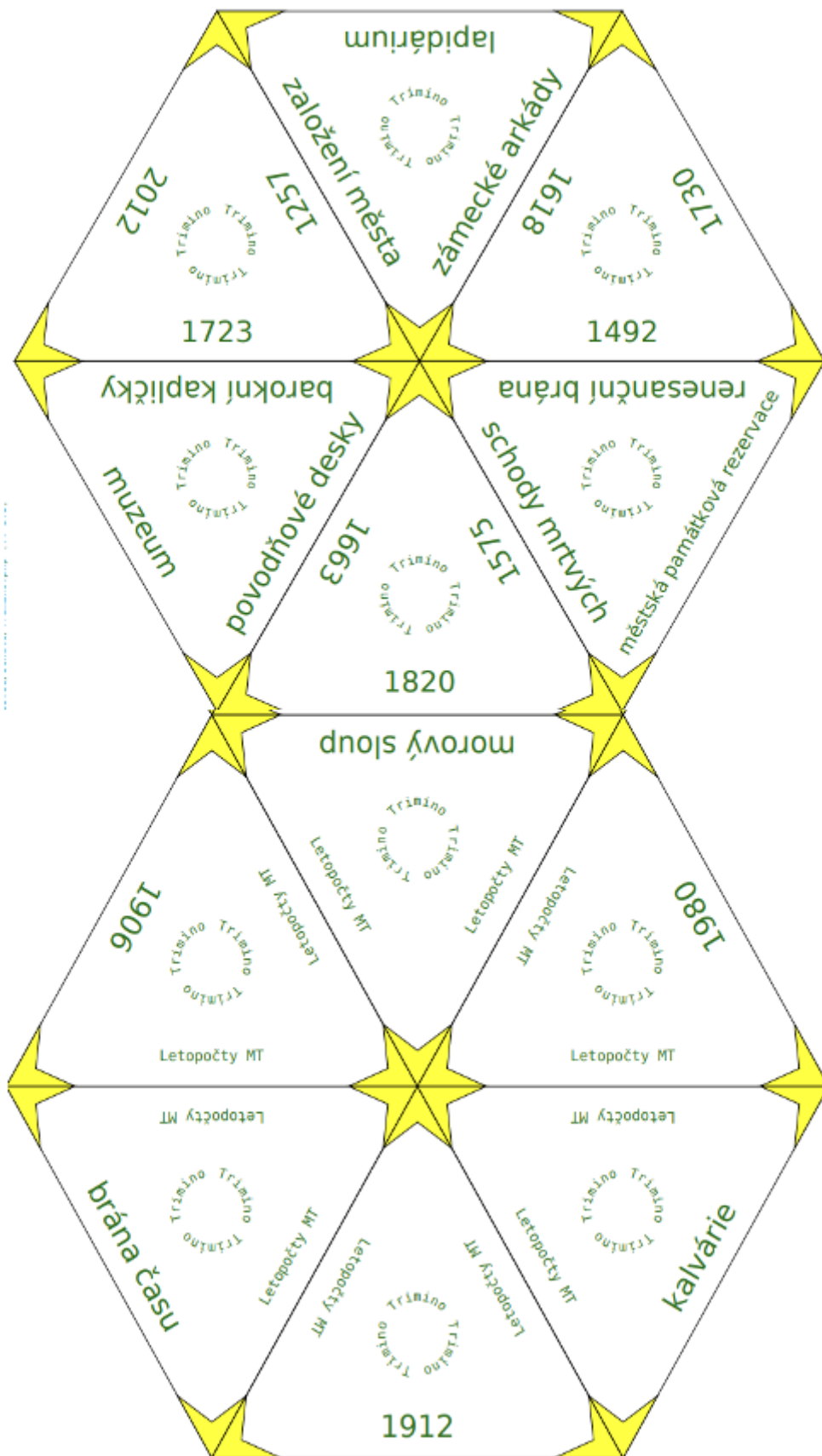
Pracovní list 2 – *Symboły města*

- 1) Vlastními slovy popiš význam symbolu pro město.
- 2) Vlastními slovy popiš, co obsahuje znak města Moravská Třebová.
- 3) Na internetových stránkách města dohledej, od jakého roku město používá tento znak v této podobě.
- 4) Zjisti a vysvětli, proč se znak města musel měnit.
- 5) Dříve měl každý významný rod svůj erb a svůj znak. Naše město vlastnili páni z Rýzmburka, ze Žerotína i Lichtenštejnové. Jejich znaky najdeš po celém městě. Určitě si je brzy prohlédneme. Ale nyní si představ, že jsi významný šlechtic a panovník a vymysli znak pro svůj rod. Nakresli ho do svého portfolia.

Příloha č. 4: Pracovní list 3

Pracovní list 3 – Trimino – Letopočty MT

Příloha č. 5: Pracovní list 4

Pracovní list 4 – Muzeum Moravská Třebová

A) Kde bys ve městě hledal muzeum?

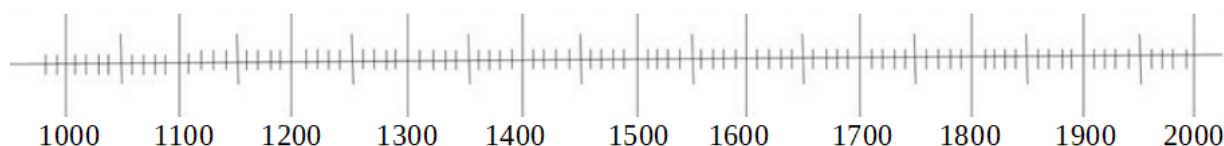
B) Byl jsi někdy v této budově? Pokud ano, za jakým účelem?

C) Co kromě sbírek můžeme v dnešní době navštívit v budově muzea?

V následujícím videu uslyšíš zajímavé informace o muzeu, jeho zakladateli a historii budovy a sbírek. Video si pustíme vícekrát, takže se nemusíš bát, pokud nějakou informaci nezachytíš.

1) Který rok proběhla úspěšná výstava řemeslných výrobků v Moravské Třebové?

2) Na časové ose vyznač rok, ve kterém se Ludwig Vincenz Holzmeister narodil.

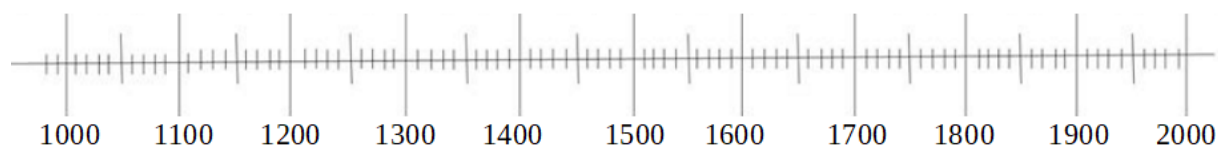
3) Kam se rodina Ludwiga Holzmeistera přesunuje z Moravské Třebové?

4) Co vyrábí firma L. V. Holzmeister & Co?

5) Zapiš co nejvíce zemí, které během svých cest kolem světa procestoval Holzmeister.

6) Jak se jmenuje mumie ženy ve dvojité rakvi dovezená z Egypta?

7) Na časové ose označ rok, kdy byla budova muzea dostavěna.

8) Která událost přispěla k přerušení kontaktů Holzmeistera s muzeem v Moravské Třebové?

Příloha č. 6: Pracovní list 5

Pracovní list 5 – Pověsti Moravskotřebovska

- 1) Stručně popiš, co víš o Hřebci.
- 2) Zopakuj si, co víš o pověstech: Kdo bývá autor pověsti? Jaké jsou hlavní znaky pověsti?
- 3) Nyní si přečti následující dvě rozdílné pověsti:

Hřebeč

V druhé polovině 13. století panoval nad Moravskotřebovskem Fridrich mladší ze Šumberka. Ze svého hradu, postaveného na hřebeni pohoří, jež se táhne západně od města, podnikal loupeživé výpravy do okolní krajiny, která tenkrát patřila olomouckému biskupovi, a utiskoval zde sedláky i měšťany. Proto se mu začalo říkat Schinder (vydřiduch) a hřebci, na němž jezdil, Schinderhengst. Pojmenování jeho koně se záhy přeneslo též na Fridrichův hrad i pohoří, na němž byl vystavěn. Když se však toto hanlivé přízvisko doneslo až k Fridrichovu sluchu, upadl do prudkého hněvu a pod těžkým trestem je zakázal. Nařídil, aby se hrad i pohoří napříště nazývaly Schönburg (Krásný hrad) a Schönhengst (Krásný hřbet).

Jiná pověst vypráví o tom, že před mnoha lety projížděl strmým, hustě zalesněným průsmekem mezi Moravskou Třebovou a Svitavami vozka s povozem. Prudce stoupající cesta byla rozmáčená dlouhotrvajícími dešti a kola vozu se bořila a propadala hluboko do bahnitě půdy. Povoz se pohyboval stále pomaleji a po chvíli už kůň, ani přes praskání bičem a vozkovy kletby, nemohl s těžkým vozem do strmého kopce pohnout. Jakékoli další popohánění bylo bezvýsledné. Uštvaný kůň se nemohl hnout z místa, svalil se na zem a krátce nato uhynul. Vozka zoufale lomil rukama a bědoval: „Můj krásný hřebec! Můj krásný hřebec!“. Obchodníci a vozkové, jedoucí za ním, to slyšeli a od té doby se jménem Schönhengst (Krásný hřebec) nazývá nejen stráň nad průsmekem, nýbrž celé pohoří.

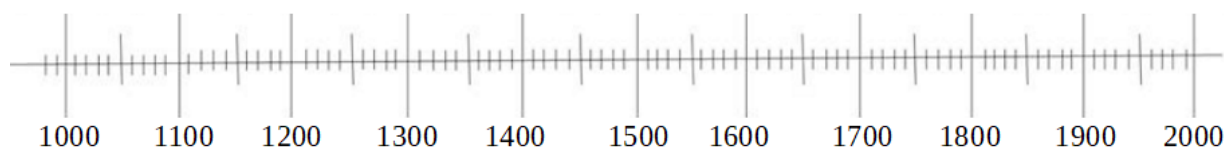
- 4) Vlastními slovy řekni, o jakém tématu pověsti vyprávějí.
- 5) Vysvětli, proč se v pověsti uvádějí německá slova?
- 6) Dvě pověsti, každá jiná. Zkus vlastními slovy vysvětlit, proč se k jednomu místu může pojít více pověstí.
- 7) Která ze dvou pověstí se ti líbí více, vysvětli proč.
- 8) Znáš ještě nějakou pověst, která se váže k regionu Moravské Třebové? Zkus ji převyprávět.
- 9) Vyber si jednu pověst a vytvoř k ní ilustraci. Text pověsti převzat z MARTÍNKOVÁ, Jana a Jiří ŠMERAL. *Pověsti Moravskotřebovska*. Ilustroval Vladimír ČADÍLEK, ilustroval František ŽÁČEK. Moravská Třebová: Kulturní služby města Moravská Třebová, 2004.

Příloha č. 7: Pracovní list 6

Pracovní list 6 – Práce s videoukázkou

- 1) Znáš pověst, která je zmiňována na začátku ukázky?
- 2) Na časové ose vyznač, kdy bylo město Moravská Třebová založeno.
- 3) Na časové ose vyznač období, kdy docházelo k největšímu rozkvětu města.
- 4) Jak se přezdívalo městu v době jeho největšího rozkvětu?
- 5) Která vzácnost z roku 1560 se dochovala na radnici v pracovně starosty města?
- 6) Co je to mázhaus?
- 7) Jak se jmenuje muž, z jehož doby se zachovaly renesanční arkády zámku?
- 8) Na časové ose vyznač rok, ze kterého pochází renesanční portál zámku.
- 9) Jak se jmenuje kryté schodiště, které nás zavede na hřbitov a dále na Křížový vrch?
- 10) Zkus vyjmenovat všechny památky uvedené v ukázce.

Časová osa

Mit den Füßen geht es trapp, trapp, trapp

Vorspiel $\text{♩} = 120$

Mit den

Fü- Ben geht es trapp, trapp, trapp; mit den Hän- den geht es

klapp, klapp, klapp. Ich trau dir, du traust mir

dreh dich um und tanz mit mir! La

B $\text{♩} = 126$ A7 D A7 D

la la la la la ...

1. D

2. D Fine

- projdeme si melodii – žáci zpívají brumendo, slabiky „la la“...
- projdeme si text písňe – není nutno překládat, avšak v případě zájmu můžeme nechat žáky přeložit text pomocí slovníku
- necháme žáky naplánovat doprovod písňe pomocí Orffových nástrojů
- diskuze
  - Jak na tebe písň působí?
  - Při jakých příležitostech se mohla písň zpívat?
  - Byla podle tebe písň určena dětem, mládeži nebo dospělým?

Příloha č. 9: Pracovní list 8

Pracovní list 8 – Cesta k rozhledně Pastýřka

- 1) Najdi na internetových stránkách města Moravská Třebová, jaké přístupové cesty k rozhledně jsou zde nabídnuty. (www.moravskatrebova.cz)

- 2) Do mapy města vyznač dle uvedených instrukcí obě trasy. Každou trasu vyznač jinou barvou.

- 3) Vyber trasu, kterou by ses k Pastýřce vydal ty a vysvětli proč sis vybral právě ji.

- 4) Diskutuj se spolužákem, kterou trasou se vydáme všichni společně k rozhledně.

- 5) Na zmíněných internetových stránkách je i historie rozhledny – opiš si informace, které považuješ za důležité.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Fišmistr Klímová Kateřina
Katedra:	Katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Využití regionálních prvků v práci učitele primární školy (Moravská Třebová)
Název v angličtině:	Regional elements usage at work of elementary school teacher (Moravská Třebová)
Anotace práce:	Diplomová práce je určena učitelům na I. stupni ZŠ v regionu Moravskotřebovsko. Teoretická část se zabývá charakteristikou regionu se zaměřením na město Moravská Třebová, ukotvením regionální složky v RVP ZV a charakteristikou projektového vyučování. Empirická část zpracovává výsledky výzkumného šetření, zrealizovaného za účelem zjistit základní vědomosti žáků 5. ročníků ZŠ o regionu prostřednictvím didaktického testu. Praktická část obsahuje návrh projektu, který je určen pro žáky 5. ročníků ZŠ a vztahuje se k regionu Moravskotřebovsko.
Klíčová slova:	Region, regionální tematika v RVP ZV, regionální prvky ve výuce, město Moravská Třebová, projektové vyučování
Anotace v angličtině:	This thesis is intended for teachers of the 1st grade of an elementary school in the region of Moravskotřebovsko. The state-of-the-art section deals with the region's characteristics with a focus on the town of Moravská Třebová, the definition of the regional component in the RVP ZV, and the characteristics of project teaching. The Empirical section processes the results of the research carried out in order to find out the basic knowledge of the 5th-grade students about the region through a didactic test. The practical section contains a project proposal, designed for students in the 5th grade of elementary school based on the area of Moravskotřebovsko.
Klíčová slova v angličtině:	Region, region topics in RVP ZV, regional elements in teaching, the town of Moravská Třebová, project teaching
Přílohy vázané v práci:	11 stran

Rozsah práce:	69 stran + 11 stran příloh
Jazyk práce:	CZ